

Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu.

Predano u sjednici filološko-historičkoga razreda dne 3. studenoga 1890. god.

ПРИОПЉУЈЕ ДР. ГЈУРО ПОЛЉКА.

(Gl. knj. Starina XXI, 105—224, XXII, 195—220.)

XII.

Veronika — Marta.

U prvoj se česti jevangjelja Nikodemova zove žena, koju je Isus izliječio od krvotoka, Βερνίκη, Βερωνίκη, Veronica. Eusebius u svojoj historiji crkvenoj opisao je potanko spomenik, što ga je žena, koju je Isus izliječio od krvotoka, postavila u Paneadi ili Caesarea Philippi (Fabricii Codex Apocryphus N. T. III, 445). Eusebius nenazivlje po imenu ove žene, ali u hronografu Ivana Malale zove se Βερωνίκη (Fabricii Cod. Ap. l. c. 449), a jur prije, na poč. V. vieka, piše Makarios Magnes, da je to bila kneginja Edesse Βερνίκη. Iz hronografa Malalina prešla je ova legenda u književnost crkvenu slovensku, i vrlo često čita se u minejima i prolozima (М. Соколовъ. Материалы и замѣтки по стар. слав. литер. I, 192 op., 200 sl.). Ali dalje nije se ova legenda raširila u južnih i istočnih Slavena; obilno se je razvila u književnostim zapadno-evropskim, dapače u češkoj (Ant. Schönbach u Anzeiger f. deut. Altertum u. Lit. 1876. Graf: Roma. Nella memoria e nelle imaginations del medio evo I, 362 sl., moje Drobné příspěvky literárně-historické str. 8 sl.); no sve to nije utjecalo u književnost južnih Slavena, a niti u rusku. Zato se je razvila u ovim jugoistočnim književnostim druga slična, srodna legenda, kojoj samo vrlo slabe zametke nalazimo u zapadnim književnostim.

Petrus Comestor († 1170) zove u svojoj „Historia scholastica“ ženu, koju je Isus izliječio od krvotoka, *Martha* i poziva se na Ambrozia; tako i Catalogus sanctorum (lib. VI, cap. 151) i Ger-

vasius Tilburski. Ovaj piše („Otia imperialia“ decis. III c. 25): „Porro sunt alii vultus Domini, sicut est Veronica, quam quidam Romae delatam a Veronica dicunt, quam ignotam tradunt mulierem esse. Verum ex antiquissimis scripturis comprobavimus hanc esse *Martham sororem Lazari*, Christi ospitam, quae fluxum sanguinis duodecim annis passa tactu fimbriae dominicae sanata fuit, propter diurnam passionem fluxus carnalis curva incedens, unde a varice poplitis vena incurvata Veronica, quare incurvata Veronica dicta est (Art. Graf op. c. I, 385, srav. Felix Liebrecht: Des Gervasius von Tilbury Otia imperialia str. 25, 123—5, Migne-Dictionnaire des apocryphes II, 254—5). Odavle, iz crkvenih pisaca, prodrila je legenda o Marti u književnosti narodne. Isto tako pripovijeda kartuzianski redovnik Philipp u svome *Marienleben* (izdao ga je H. Rückert 1843), v. 5748 sl. i st.-češki *Život Krista Pána* iz XIV v. pripovijedajući, kako je bila izliječena žena krvotočiva, dodaje: „chtie tomu nyekterzij mystrzi, ez gest to byla martha, swate mandaleny sestra“.

Gervasius identifikuje dakle Martu sa Veronikom; a moguće je, da je bila legenda, koja je pripovijedala, da je Marta donijela u Rim nerukotvorenu sliku Isusovu. Legenda take sadržine nije poznata, a legenda druga pripovijeda ono što slijedi: Marta, sestra Lazarova, došla je u Rim pred česara tužeći židove i Pilata, što su Isusa mučili i razpeli, te izliječila česara od neizlječive bolesti ruhom Isusovijem.

Ova se legenda o Marti, sestri Lazarevoj, nalazi samostalno; pored toga dodaje se vrlo često jevangjelju Nikodema: tako na pr. u tekstovima, kojimi se je poslužio A. N. Pypin u svom izdanju u knjizi *Ложныя и отреченныя книги русской старины* (str. 104—5). Samostalno nalazi se u bugarskom zborniku prošloga vijeka, odkle naštaampa legendu Stojan Novaković (*Starine* VI, 45—47). Samostalno jošte nalazi se u rukopisu zaostavštine Šafaříkove br. 12, I 130b—133a. Tekst se ovoga srpskoga rukopisa podudara sa tekstom bugarskim i sa tekstom legende, koja slijedi za jevangjeljem Nikodema u rukopisu čes. publ. biblioteke u Petrogradu Q I, 70 XVII v. Glavna razlika megju tekstom u rkp. srb., bug. i Q I, 70 s jedne i tekstom Pypina s druge strane jest, što u prvima Longin satnik probode rebra Isusova, ali u Pypina *нѣкѣи отъ воинъ*; u Pypina je dakle već mlagja versija legende o Longinu, po kojoj probode Isusa sluga Longinov *фаласъ именемъ а родомъ*

фрязинъ (Описаніе слав. рукописей Св. Троиц. Сер. Лавра, часть 1—8, str. 134, br. 408).

Neće, mislim, biti suvišno, ako ovdje saopćim srpski tekst, u opaskama pako dodam variante ostalih pomenutih rukopisa, bug. (N), rkp. bibl. Petrogradske (Q) i teksta Pypina (P).

(130^b) Слово како ѿсоуди Марѣа Пилата прѣд царемъ кесарѣмъ.

По възвѣщеніи господа нашего Ісуса Христа въстакши Марѣа прѣидѣ къ Римъ къ царю Августу кесарю и прѣидѣ съ плачѣмъ и рече: помилуй ме, владыко! да выждѣ ѿбразъ твои и да проглаголю реун мое к тебе. тогда повѣда(131^a)ше царю. и тогда повелѣ царь прѣвѣстї ю къ себѣ и рече Август: повѣждь ми жено! что въпи-
иши? она же рече: господи! нмам ти повѣдати ѿ великои истине да ѿ правды¹, оуслыши ме². царь же рече еи: ѿт кою землею прѣшла еси? Марѣа рече: ѿт землею мадіамьскимъ есмь и прѣдох ѿ правды глаголати тебе. царь же рече: глаголы, еже хоцешн! она же рече: господи! мни ми се моужъ крѣпкъ и сильнъ, егоже³ землямъ⁴ изрѣци ничтоже может. ѿнъ мрътеїе въскръшають ѿнъ спяїе проскъшають, прокаженїе оуицлѣють⁵, духы неустїе изгоняше. Пилатъ бо прѣдасть его ма пропатїе⁶ и Логинъ сътникъ⁷ копїемъ⁸ ребрѣ юмъ прободе, аїе изыде кровь и вода. и тѣ и выдѣ и⁹ свѣдѣтелствова. Оуслыша Август реун такоїе сладно¹⁰ въпрашае ю: къ истинѣ ли тако и глаголеши, яко такъкъ къ уловкѣ? можетъ ли кто ни тако изрѣци, яко тако и есть?¹¹ Марѣа рече: господи! братъ мой¹² оуириль бе и въ (131^b) гробѣ положен быст и погребень .д. днн, того въскрсы четвороднекиа мрътеца и всы прокаженн и спяїи¹³ ходеть къ мире.¹⁴ рече царь: въ истинѣ пошлю къ Іерусалимъ да прѣ-

¹ Q.: истинне да наставит та по правде. ² P. Въ тоже время прѣиде въ Римъ ко царю Августу кесарю Марѣа, сестра Лазарева отъ Іерусалима и рече ко царю на Пилата: Господи царю! послушай мене женѣ страннѣ отъ Галилеи прѣшедши глаголати тебѣ прѣидохъ на Пилата: Послушай глаголь моихъ, еже ти скажу истинну. ³ Q. add.: имени. ⁴ P.: земныхъ, Ѵ. om. ⁵ Q. P. impf.: воскрешаше itd. . . . прогоняше. ⁶ Q. dd.: Иудѣомъ и распяша его, P.: на распятїе Юдеомъ; они се распяша его. ⁷ Q. праем.: единъ. ⁸ Q. om., P.: и нѣкии тѣ воинъ. ⁹ P.: и то видѣ Логинъ сотникъ. ¹⁰ P.: тоже лышавъ царь Августъ таковыя глаголы о Христѣ и въ сласть. ¹¹ Q.: яко таковъ есть чловѣкъ и тако есть се. ¹² P. dd.: Лазарь. ¹³ Q. P. add.: их же исцели, ти вси. ¹⁴ P. add.:

кадут ми¹⁵ ѿ недужныхъ, еже исцѣли. и посла слоугъ своего Кафсофа¹⁶ и Марѳе реуе: иди¹⁷ и приведи ми истинныхъ свидѣтелъ ѿ азы еврею¹⁸. Тако то знаше вси Ервсалимляне¹⁹ истинно поклѣвше царско²⁰ и съвѣдше се ксы единогласно²¹ написаше посланіе глаголаху: ²² въ истинѣхъ прѣко глаголюеть Марѳа. и послаше Логинна²³ и Лазара съ нимъ²⁴ въ Римъ.²⁵ Егда въидоше въ полатѣ къ царю,²⁶ полата потрясе се клямо.²⁷ и реуе царь: сѣи келат,²⁸ еже творит се, кляіе²⁹ уудо ѣст. Августъ ужасе се клями.³⁰ рекоше ксы людѣи³¹ къ царю: еда сѣихъ люди ради тако и творит се, еже прѣидоше ѿ Ервсалима, сѣи глаголаху³² ѿ Христа распятю. Августъ реуе: изыдете кьмъ ксы ѣдни по сдиномоу,³³ да видимъ, (132^a) кого ради мон домъ трасет се тако и кьси въидоше³⁴ и егда Логини хотеше въинти,³⁵ въстрѣпета³⁶ полата и ксы людѣи страхомъ ѿдръжними бехоу, ѿт страха неможахоу узрѣти Логинна.³⁷ царь же реуе къ Логини: уловѣте! тѣи кто ѣси, еже хоцет мон домъ тебѣ ради погыбноути.³⁸ Оутѣша Логини реуе: Господи! егда не³⁹ мене ради нь Христа Бога моего ради распятаго, егоже азы прободохъ⁴⁰ на кръстѣ въ ребра⁴¹ и изиде кръкь и вода, слище помрачи се.⁴² каменіе распада се и здѣ ѣст⁴³ Лазар, егоже въскрѣси ѿ гроба. Реуе царь: да въ истинѣхъ вѣримъ, тако ѣст. нь уьсо ради⁴⁴ дом мон тебѣ ради тако и трасет се⁴⁵ и

здрави. ¹⁵ P. add.: свидѣтелей. ¹⁶ P.: Капсофа, Q.: Копсова, N.: Каѳота. ¹⁷ P. add.: во Ервсалимъ. ¹⁸ P. add.: словесемъ ихъ, N. add.: и поводи ми Каѳота на Ервсалимъ-ленитие и книга му писа, да знають чі е отъ цара проводимъ. ¹⁹ Q.: Римляне. ²⁰ Q. P.: кесарево посланіе. ²¹ P.: единогласно, Q. om. ²² P.: писаніе къ царю глаголюще, Q.: рѣша: написаніе писано. ²³ Q. P. add.: сотника. N.: и сабраха се болѣри те Ервсалимски на дено и на гласъ викаха: истина е марта думала теизи речи царю тому. И проводиха Логина. ²⁴ P.: съ нею, N.: сасъ марта. ²⁵ P. add.: истинныхъ свѣдѣтѣль. ²⁶ P.: они же прѣидоша въ Римъ и въидоша къ царю въ полату и. Q. P.: велми. ²⁸ Q. P.: знаменіе. ²⁹ Q.: сотворися, великое. ³⁰ Q. P. om.: августъ etc. ³¹ Q. P.: бояре, N.: болѣри-те. ³² Q. P.: глаголати, сѣи om. ³³ Q. P.: вси вонъ ис полаты моея! и паки рече: видѣте вси по единому въ полату, pod N. ³⁴ P. add.: въ полату, Q. add.: и не бысть ничтоже. ³⁵ Q. P.: видѣ. ³⁶ Q. P.: потрясеса. ³⁷ P. add.: велми паче перваго. ³⁷ N.: на лице то Логиново, P.: звѣти къ Логину, Q.: людие со страхомъ неможаху зрѣти къ Логину. ³⁸ P.: иже тебе ради хоцетъ погинути, pod N. ³⁹ Q. P.: нѣсть, N.: ние. ⁴⁰ P.: егоже прободѣ нѣкїи отъ воинъ. ⁴¹ P. add.: копїем. ⁴² P. Q.: померче. ⁴³ Q. P. add.: человекъ. ⁴⁴ Q. P.: почто. ⁴⁵ Q.: потрясеса, P. add.: повѣждъ ми истинну,

ми сь страхомъ ѿдръжнимъ исмы.⁴⁶ Логинъ реуе: риза его на мнѣ
 ест, и того ради тако и быкаеть.⁴⁷ реуе царь: изыди вѣнь и сѣмни⁴⁸
 ризу. изидѣ и смет ризу зоготканноюю.⁴⁹ и егда кинидѣ, не би⁵⁰
 страха ни трѣпета. царь имаше въ носѣ своемъ живы езоу и много (132^b)
 пакости кѣмъ твораше⁵¹ и крауеке немощахъ исцѣланти.⁵² и реуе царь:
 аще би здѣ вилъ, ѿт себѣ боляцихъ исцѣлае быхъ.⁵³ Марфа реуе: го-
 споди!⁵⁴ аще и на небестѣхъ ест, призиан⁴⁵ име его! оми именем
 своимъ исцѣланти те. царь кѣпроси: да како реку?⁵⁵ Марфа же реуе:
 прѣкрсты боляцихъ своею и рци: кѣ ме ѿтѣца и сына и свѣтаго духа.
 и царь тако сътвори и испадѣ на трѣпизоу⁵⁷ прѣдъ нимъ. егда видѣ
 прѣспѣ⁵⁸ сердце его страхомъ⁵⁹ и падѣ на Лазарѣ и Логинѣ и крстише
 его.⁶⁰ и събра кою своею и сѣмни⁶¹ въ Иерусалимъ. и събраше се кѣмъ
 Ервсалимляне: архіереи и проунъ кнѣзѣ и власти.⁶² и повелѣ сѣрп
 ихъ. и секоше ихъ и по домоуехъ ихъ⁶³ исекоше жени и дѣти, на коихъ
 же падѣ тма. царь же реуе: прѣстаете⁶⁴ ѿт сеуа. тогда ѿтисть се
 тма ѿт нихъ, прѣуѣте ихъ царь ѿбратѣ кѣмъ .г. тисече, еже тма ѿт-
 етъ⁶⁵ и тѣхъ даде царь мѣда града⁶⁶ по два и расѣа ихъ.⁶⁷ Пилата

но вси. ⁴⁶ P. add.: тебе ради тако. ⁴⁷ Q. P.: егда же. (P. add.: за не) риза его на мнѣ ест? *slićno* u N. ⁴⁸ Q. P.: со-
 вледи со себе. ⁴⁹ P. add.: господню. ⁵⁰ P.: вниде Логинъ
 въ полату и не быгѣтъ трѣсенія ни. ⁵¹ N.: цара тѣ имаше на
 носа си живиница и много доведоха врачове. Q. P.: и много
 пакостяше ему. ⁵² P. add.: его отъ язвы тоя. ⁵³ Q.: исцѣлен
 быхъ, P.: аще бы богъ т(в)ой здѣ былъ нынѣ, исцѣлилъ бы
 мя отъ болѣзни сея. ⁵⁴ P.: господине царю. ⁵⁵ Q.: нарци,
 P.: нарицай. ⁵⁶ P.: нареку имя его, N.: какъ шта да му са
 помола на име-то. ⁵⁷ Q. P.: тогда язя паде, N.: ту такъ си
 падна онась ева. ⁵⁸ Q. P.: егда то видѣ Августъ (P. add.:
 царь) приспѣ. ⁵⁹ Q. P.: с трѣпетомъ. ⁶⁰ P. om.: и кр. его,
 N. add.: и миросоха го, и повна чѣ е билъ самъ си господъ.
⁶¹ P.: иде. ⁶² P.: и собра вся ерея жидовскія и книжники
 и прочая князи и властели, N.: и сабра сички те владици
 еврейски и главарите голѣми и сички те болѣре и сички те
 книжовници и мальки и голѣми. ⁶³ Q.: исекоша ихъ дондеже
 паде тма на нихъ и по домехъ ихъ, P.: отъ мала и до велика, дон-
 деже паде тма на нихъ и по домоу ихъ, N.: таги осади на
 смръть, като имъ рече: Христа като го тие съдѣха и вѣ безъ-
 патно струвате и безъпатно штете изгина. И тогиви рече, да
 ги изъсекать. ⁶⁴ P.: повелѣ прѣстати. ⁶⁵ P. om.: иже т. от.
 N.: тогись рече цара-тѣ: причетете ги. та ги причетоха сички
 те .г. хора изъсечени, а подиръ марьчина-та што останаха.
⁶⁶ P.: всяку граду и. ⁶⁷ Q.: техъ останокъ разсея ихъ и разгна
 ихъ, N.: техъ ги цара-тѣ проводи по градишта-та по двама

оуиеть и⁶⁸ Канафа (133^a) бежа въ пвстнию и ськры се въ пещерѣ. Пилатъ моляше се глаголю: Господи!⁶⁴ не оусекни мене брѣхо,⁷⁰ нь даждь ми изуемѣд, еда како и азъ приуьтен боудоу въ стадо яго.⁷¹ Аггоуст моуун яго вѣльми. Пилат⁷² възыряе на небо:⁷³ помилуи ме Христе боже въселениен⁷⁴ и приими ме.⁷⁵ глас же быст съ небесе глаголюкъ на нѣмоу: радоуи се възлюбленииуе мон, оу прѣстола оьтца моего прѣдстониши. игда всекнише яго, аггелы възытсоче⁷⁶ Пилатовъ глаку на небеса. И тако и .и. днь изыдъ царь на локъ и въздыже⁷⁷ еленя съ оьдари и ста елен прѣд пещерою, где бе ськрыл се канафа. царь стрѣли еленя и оудари Канафъ къ срѣце. и понде оьтрокъ царекъ за стрѣлоу⁷⁸ и оьврате Канафъ лежещя⁷⁹ и повѣда же царь. царь же⁸⁰ реуе: слава текъ Христе, коже маш! вѣла и страшна⁸¹ дѣла твоа! приими моантѣу мою, яко не видѣвъ текъ вѣрю сьма божиа.⁸² когоу же машемъ слава въ вѣкы. Аминь.

Uz ovu legendu imade i drugih opširnijih. Slijedeću verziju pripisuju sv. Jovanu Zlatoustome, a nalazi se u bug. rkp. br. 4 zaostavštine Šafarikove iz XV v. (l. 23^b—28^a) pod naslovom: Iže въ святыхъ оьтца нашего Иоанна златооустаго Архиепископа Константина града слово о страсти спасока, i u drugim rukopisima na pr. u Čes. publ. biblioteci Petrogradskoj XVII—23 pod opširnijim i točnijim naslovom: Iže во святыхъ оьтца нашего Иоанна Златоустаго патриарха царя града слово о воздаянни Тиверия отъ кесаря Августа о христоубиенни неправеднѣмъ и распятии.

Dodajem nekoliko riječi o bug. rkp. Šafarika i o njegovom jeziku. Ovaj rukopis na hartiji, in folio 31 ct. vis. i 21 ct. šir. ima sada 32 l. List 1. označen je ozdo brojem .к.: u našem se dakle rukopisu je sahranio samo mali odlomak, koji počima sada arkom 25.; svaki arak ima 8 listova, pošljednji list 32^b označen je ozdo br. .кн., svтšuje se sačuvani odlomak arkom 28. Izgubila su se dakle na početku 24 arka ili 192 lista.

та ги извнесе. ⁶⁸ P.: царь же ять Пилата а ⁶⁹ Q. P.: не поѣщи. ⁷⁰ Q.: въскорѣ, P.: скоро. ⁷¹ Q. P.: избранное. ⁷² Q. P.: Пилатъ же. ⁷³ Q. P. add.: моляше ся глаголя. ⁷⁴ P.: всесилне. ⁷⁵ Q. P. add.: съ собою и да за рабы своя прочая и остави. ⁷⁶ Q. P.: вьяша. ⁷⁷ P.: на полѣ и изгъна. ⁷⁸ Q. P.: хотя ввати стрѣлу. ⁷⁹ P. add.: стрѣлоу уязвлена. ⁸⁰ Q. P. add.: видѣвъ и. ⁸¹ Q. P. add.: суть. ⁸² P.: еже не видѣхъ тебе и вѣрю тебѣ единому сыну божию. N.: што то та не вѣдехъ. И повѣрувахта единъ си сынъ боже и отъ света дѣвица Мариа роденъ.

Odlomak počima svršetkom akathista do bogorodice. Slijedeće su glave brojem obilježene: I. 4^b: .н. сватаго Іω(а)на Златоуостаго слово на усрнкоуеніе Іω(а)на крстителя. I. 8^b: .ка. Покръсть (о) про-роцѣ данила и скатыхъ тріехъ отрѣкѣ Ананіа, Азарія, Мисаила. I. 23^a .лк. Іже въ сватыхъ ѡтца нашего Іω(ана) Златоуостаго архі-епискпа Костантина града слово о страсти спасовѣ. I. 28^a: .нг. ѡт архіепискпа ко(м)с(тантина) града слово ѡ збогнѣхъ и ѡ богатѣхъ и ѡ покааніи. I. 30^b: .кд.: Іω(ана) архіепискпа Кѡстантина града слово ѡ постѣ и мнлоуки нишѣи(х). I od ovoga „slova“ sačuvala se je samo čest.

Rukopis ovaj je za istoriju bug. jezika vrlo zanimljiv izvor, megu spomenicima bug. zauzima sigurno mjesto ne zadnje, te je šteta, što se je samo manji odlomak ovoga rukopisa sačuvalo.

Za ш dolazi а, за ш: ж по pravilu sr.-bug. spomenika.

а) за ш: а 1) на početku riječi: ѡт азъ ѡтноустнѣхъ 14^a уз въ жзхъ 14^b. ажинка 21^b. въ аглохъ 21^b. атрѣдоу 20^a уз вънатрѣ-ждоу 31^b. 3) u sredini riječi: вънатрѣ 28^a iz *външтрѣ, srv. č. vñutř, vnitř; Miklosich Etym. Wtb. 222 izjašnjuje češke oblike pomoću parasitečkoga j; može biti da su ovo analogični oblici, iz nesloženog штрѣ-штрѣ uzet meki nosni glas do oblika složenih, kao n. pr. отъмлодоуже-въмлодоу (M. Valjavac u Star. XX, 168; srv. R. Scholvin u Archivu f. slav. Phil. VII, 44). — 3) na svršetku riječi: acc. sg. на земля 13^b, 19^a, 22^b, слъмеуижа зра 24^b прижти смж кеуера 21^b, адамла скръѣхъ 4^a. въса смж 15^b въса мошь 17^b, праес. I. sg. поклона са 20^b. instr.-sing. въснкож тлесторныа хм-тростна 1^b.

а) за ш: ж 1) на početku riječi: жымъ 4^b, 5^a, 14^b, 15^b i t. d. едножзнуныхъ 11^b. жтѣ быст 16^b. 2) u sredini riječi iza vokala: прижтъ 16^b прижхъ 26^b, ovako takodjer ѡжтъхъса 27^b iz ѡжмтъхъса. iza č, š, ž, št, žd: жадна 31^b въжждакшюса 6^b пожжти 32^a жаткѣ 21^b жтелемъ 21^b, 22^a ужствъ 15^a приужствне 1^a заужтноу 4^a ужстаа въздишаніа 6^a безмауажати 23^a пощадѣшж 17^a. praes. 3. pl.: при-ложжтъ 5^a смшжтъ 12^a. — пастнж еднож (льва) оудави 6^b м. па-стнж: možda je bilo p'estъ, srv. u Assem. često гмдм, hrv.-čak. *vjet, grjesti, gljedati, pogljed*: bug. пжтъ м. нать трп. јев. пжтъжъ, ржджще Ap. Ohr. a dr.: за ш biti tu će ж kao iza vokala i pa- talnijeh suglasa.

ж vrlo često pisano за љ и њ: кждо 29^b тѣшж егож 24^a, ѡж-татъ 16^a мжзъм 32^a (bis), сжтннкъ 21^b жжннемъ 32^b възрѣжъ - жлвадоу 19^a послашж ихъ кж ксароу 25^a. part. praes. act. цжвтжн

1^a, тежи 2^a: sačuvani tu zastarjeli oblici ili pisano i tu ж за љ. I naprotiv nekoliko puta dolazi љ за ж: сѣръга 6^b сѣръжинѣж 6^b сѣрѣн 28^a, трѣсъ велен 25^a, въ д(е)нѣ съдним 29^a. Neima sumnje, da je glasilo ж = љ; за старо љ i њ razvio se je samo jedan poluglas i slično ovome poluglasu glasilo je ж.

Kašto u gen. sg. fem. dolazi ж за љ: ѿ трапѣж 32^a ѿ царь-скимъ трапѣж 8^b глагола къ нему марѣ: владыко! послушан мене рабъ своеж 26^b елика слыша ѿ праведнаго Лазара и сестры его марѣж и марѣж 26^a naprotiv: ѿ земаля магнамскыя 23^b. sgav. instr. sg. въскыж тлеткорыма хытростна 1^b, подобнож и рабнож емоу славы и усты премеаще. Ovo su po svoj prilici već dokazi smiješanja padeža.

ж dolazi за druge vokale: еиже мезъж пшениѣж ни кино ни соуико 7^b: за пшениѣ t. j. а u slogu nenaglašenom glasilo je kao poluglas љ (= ж). — ты же мси . . . жреки 29^b за мрлен. — едины юноша въиндѣ въ пещерѣж и оузрѣ 28^a, ж dakle за е kao mjestimice i u drugim spomenicima sr.-bug. (Archiv f. sl. Phil. X, 121, Star. XIX, 202—3. sgav. ib. XX, 176).

Jednom оу за ж: ѿ троуѣда 20^b, tako i u tetrajev. Mihanovića XIV v. о водмотроуѣдовнтѣж, Leskien vidi ovdje „eine Verwechslung mit троуѣдѣ“ (Archiv f. slav. Phil. IV, 567).

ж glasilo je kao е: възми дъше мож 5^b, acc. sg. третне усты власти свож 15^a, praes. 2. sg. азъ . . . пораже 21^a.

а dolazi за њ: ставане 2^b, изуатетъ 15^b, седам 21^a, распаннаго са 25^b, науанеть 29^b.

За а dolazi е (ѣ): проси дъше своен 5^b, рѣше 17^a, науело 23^b, part. praes. act. крѣмѣща 7^b, сѣдѣща 30^a, оуѣздаемни i naprotiv а за е: рече: дѣщеря еросланьскыж поплаунте са 27^b, jošte и за е iz а: ни дрѣка сладкааго еи плода приноситъ 7^b, prije napisano je bilo приносатъ, а istrugano i napisano и. Polag toga dolazi једном а за а: u acc. pl. птенѣж свож 24^a bilo je isprva napisano а а poslije popravljeno u а. — gen. sg. никикон пиѣж 21^b за -ком. — двою пѣи'соу 32^a: можда je bilo napisano пѣи'соу за пѣи'лазоу а pisac i ovdje je postavio nad redkom ', koje je bio obikao staviti за svako љ, њ.

За њ dolazi često. е, за љ-о: вънеѣж 3^a, агнеѣж 4^a, къ темниѣж 4^b, крѣпомъ 18^a i. v. — ѿгѣнъ 5^b, ѿгѣнь 8'. — ѣѣѣѣѣ 13^b за ѣѣѣѣѣ изјаšnjuje se samo iz cvtěše, gdje je ѵ dentolabialno, bug.

cuteše (Mikl. Vgl. Gr. I^a, 372) iz cwteše, gdje je bilo *w* bilabialno, „metateze“ tu nema (sрав. Starine XX, 179)

Ъ dolazi vrlo često za glas *ja*: nom. sg. конъ 31^a, nom. pl. конъ 30^a, instr. pl. конъми 2^b, gen. sg. огнь 32^b, шклетъ са 17^b, покла-пемал 3^b, оумждреть 28^b, ухси 30^a, impf. достижение 13^b, по-скомухъи 14^a, истауветъ 24^a, прикляуветъ са 28^a, злеуветъ 16^b, въ-кръхъици 32^a, acc. sg. зряхъ врагъ предлагаща 24^a. Na protiv *a* za *ъ*: тетраки 29^b. U loc. pl. въ матеряхъ 1^b moguće je, da je *ъ* napisano за *a* ili за *е*, као п. рг. отъ текъ 1^b.

Vrlo često dolazi *з*: скаръ 5ⁿ, 7^a i џ. зело 19^b, 27^a, сьндати 11^b, растръсано 5^a, пол'секати 20^a, полса 32^a, истаала 31^a, проса-бенне 24^a, кназь 22^b кназа 11^b птъ'соу 32^a, ду. нозъ 11^a. въ уръ-тозъ 12^a, ѿ бозъ 27^a, краши 17^a, къ оубозъи вдовъ 8^a, п. pl. оу-бозни 27^a, мнози 31^b, мнозьмъ 31^b, а veoma rijetko *з* за *с*: зело 8^b, 20^a, кназа 27^b, блазъ 15^b, сиюзъ 31^b.

За *у* dolazi *ц*: сконцаиѣ 16^a.

р меко се саџува: скарю 5^a, царю 11^a; ovako izjašnjuje se acc. sg. кеуера за кеуеръ itd.

Dolaze oblici sa epentetskim *l* i беж njega: nom. sg. късъ земъ 7^b землъ 24^b, 30^a, 32^a, gen. sg. земл 7^b, loc. sg. на земни 24^a, 26^a, voc. земе 1^a, impf. люкше 6^b (два пута), въземан 4^a, 24^b, no češće dolaze oblici sa epent. *l*.

Assimilacija suglasnih: ташко 21^a, ташкыхъ 15^b, з горю сьеръже долоу 5^b, въръкшма 32^a, ѿльхождалше 27^b, цъфтше 13^b, мюкте 18^a, мюкты 17^a, naprotiv griješkom ѿдеждеж обалъгини са 2^a, бе-законіа 14^a, бесъна 17^a, бесъститъ polag navadnoga разстаніѣ 27^b, разстоаніѣ 22^a, нзуеже 22^b, весустьвока 15^b. — *v* izpada iza *б*: ѿбонъкъ 2^a, ѿбет'шан'но 17^b. — хто 31^b.

Deklinacija. loc. pl. заврђује се на -ѿхъ: халдеѿхъ 10^b, на оустѿхъ 16^b, въ кавилоуѿнохъ 14^b, въ .м. тихъ лѿтохъ 14^b, о уюдесѿхъ 13^a, въ аглохъ 21^b, по жумѿохъ 27^b, по градовѿохъ 27^b. — *Dat. pl.*: идениѿмъ сътворениѿмъ царскимъ 14^b.

U složenoj deklinaciji dolaze oblici po analogiji pronominalne deklinacije: dat. sg. мокомѿу 3^b, кожьстениѿмѿу 3^a, оубогоѿмѿу 30^b, 32^a, луцѿѿмѿу 32^a. въгоѿмѿу 32^b: -ѿмѿу polag -ѿмѿу нема значенја нити fonetičkog нити morfološkoga; sрав. А. И. Соболевскаго Лекціи по исторіи русс. языка 109. — gen. pl.: ѿт злѿхъ 1^a, instr. sg. келицѿмъ гласѿмъ 13^b, повелѿниѿмъ царекѿмъ 9^a, dat. pl. кокинѿмъ Дамінокѿмъ 17^a.

Brojevi: gen. pl. свѣтѣх трѣх отроц 8^b, по четырѣх днѣх 25^a. от пяти хлѣбъ 24^a. къ нем же поунелѣтъ седми дѣси 2^a. по лѣтѣх осмьнадесятѣх 14^a къ .м. тѣх лѣтох 14^b.

Konjugacija: oblici, koji su se razvili analogijom: хощѣтъ 24^a, сгав. хощѣрнѣх у biograd. jevangj. bug. XII—XIII v. (Lamanskij: О нѣкот. славян. рукописахъ 14, 5); написаштса 4^b. — impf. без-мѣстѣствѣаахъ.

Ova legenda, koje autorom u naslovu zovu Ivana Zlatoustoga, čini se, kao da je proširena verzija legende o Marti, koju našampasmo malo više. Pored Marte javlja se u njoj jošte njezina sestra Maria, no kao osoba vrlo neznatna; a to pokazuje, da je to mlagja verzija proširena od starije o Marti. Obje legende, starija i mladja, sudaraju se često od riječi do riječi, ali uz to imade razlika ne malo važnih. U prvoj legendi dolazi Marta pred ćesara Avgusta, u ovoj mlagjoj pred Tiberia. O Longinu pripovijeda se jošte verzija starija, da na ime on sam probode Isusa, ne njegov vojnik. O Isusu pripovijedaju obje sestre Lazarove, osobito Marta, i Longin puno o širnije. Bolest se ćesareva opisuje nješto drugačije: ćesar ima ozledu na licu uopće, ne samo u nosu. Po prvoj legendi ćesar odmah ozdravi, čim požali, da nema Isusa, jer da bi ga on bio ozdravio. Zatim se pripovijeda u kratk-, kako ćesar pogje u Jerusalim, kazni glavare i svećenike židovske, ubi 3000 židova, odsječe glavu Pilatu, kao u Παράδοσις, i slučajno ustrijeli Kajafu. Sve se ovo u mlagjoj recensiji pripovijeda opširnije i inim redom; čestimice ima krupnih i bitnih razlika. Kako se pripomenu bolest ćesareva, pripovijeda se dalje: kako sjedne ćesar na sud, te počima preslušanje glavara i svećenika židovskih i Pilata. Ćesar žali, što Pilat nije k njemu poslao Isusa, jer bi ga taj bio izliječio. Istom je sada ćesar izliječen; glavari i svećenici prognani, Pilatu odsjekoše glavu. Petrogradski rukopis pripovijeda ovaj prizor opširnije; a u bugarskom rukopisu Šafařika pisac ga valjda griješkom izostavio, zaboravio. Glavari i svećenici pobjegoše i sakriše se u pećinama; nagjoše jih vojnici ćesara Tiberia i ubiše. Sve se to dogadja u Rimu, ne u Jerusalimu, kako po prvoj legendi Marta i Marija prikazuju se ćesaru, koji je upitao za proroćanstvo Isusovo o uništenju Jerusalima. Ćesar pogje u Jerusalim sabravši vojsku, pobi židove, razori Jerusalim, slučajno ustrijeli Kajfu, kao u prvoj legendi, samo se

opširnije pripovijeda; i Pilatu bila je odsječena glava u Rimu, već prije, nego podje česar u Jerusalem.

Ova se verzija legende jošte dalje širila i mijenjala. Nalazimo ju često u ruskoj književnosti u „Strastima Gospodnjima“, u knjizi, koja pripovijeda o mukam Isukrstovim, o njegovom uzkrsnuću itd. i o kažnjenju židova. U prvoj je česti bila sastavljena glavno na temelju jevangjelja Nikodemovoga. Ovaka se recenzija nalazi na pr. u rukopisima čes. publ. biblioteke u Petrogradu I F. 360 i 385, u rkp. bogoslovske akademije u Petrogradu A. III/70, u rkp. Piskareva br. 153 u Rumjancovskome muzeju br. 588 u Moskvi. Ovaj tekst saopćujem iza bugarskoga teksta.

Legenda pripisana Ivauu Z'atoustome i ova bez sumnje se slažu, i po svoj prilici biti će ova ruska verzija mlagja. U društvu sa objema sestrama Lazarovima, Martom i Marijom, putuje u Rim jošte Marija Magdalena. Njekoji byzantski ljetopisci pišu, da je Maria Magdalena putovala u Rim, da tuži sudce Isusove i Pilata (Art. Graf: Roma I, 378), tako n. pr. čitamo u Michaelis Glycae Annales (Parisiis 1660, pag. 234), te mal ne od riječi do riječi u Constantini Manasses Compendium chronicum (ed. Bonnae 1837. v. 1986 sq.): μέχρι και Πρώμης έδραμε Μαγδαληνή τη γλώσση κατατρέχουσα τών παρανομηκότων, και Τιβεριώ τόν θυμόν τοσοῦτον ύπανήψεν ώς βαρυτάτω και πικρώ πάντας κολάσει πότμω τούς Ιερείς και γραμματείς και τόν Πιλᾶτον. U ostalom Glycas dodaje, da se Pilat polag drugih sam ubi. Cedrenus (Parisiis 1647 tom. I, pag. 195) piše to samo o Marii Magdaleni, opširnije opisuje kažnjenje Pilata, naime Pilat je, kako pripovijeda, kažnjen ovako, kao u ovoj slav. legendi Kajfa i Annas: ὅς (t. j. česar) δέρματι βοείω νεοδάρτω τοῦτον (t. j. Pilata) μετά ἀλέκτορος, ἐγίδνης και πιθήκου (ώς ἔστιν ἔθος Ῥωμαίων) ἐγκλεύσας και εις καύσιν ἡλίου θεις ἀπέκτεινεν.

Legenda o Longinu je mlagja: tuj vojnik, a ne Longin, probode rebra Isusova, Longin pako izliječi bolne svoje oči krvlju Isusovom; toga obje pregjašnje verzije neznadu. Pripovijeda se puno drugojačije: Pilat, kada je čuo, da dogjoše obje sestre Lazarove i Maria Magdalena u Rim, i da se česar vrlo razljuti na sudce Isusove, napisao je list česaru. Česar obdari mnogijem darovima žene mironosice, te odpusti je; po bug. legendi posla je česar Jerusalem po Lazara, Longina i druge bolne, koje je Isus izišio. Umetnut je cijeli list Pilatov; onaj isti, koji slijedi za jevanđljem Nikodemovim (= Ἀναφορά). Dalje nalazi se pismo, kojim

ćesar Tiberius zove na sud Pilata u Rim. Ovo pisa ćesar Rafailu, te mu zapovjedi, da privede u Rim glavare i svećenike židovske, Annu i Kajfu; onda da židove sve pobije. Rafailu daje se isti zadatak, kao Likianu u Paradosi. Rafail privede u Rim Pilata, Archelaa, Annu i Kajfu. Pilat je osudjen, da mu odsjeku glavu; moli, da ga muče. Ovo se pripovijeda u nekotim rukopisima opširnije, dosta jednako sa Παράδοσις, tako i slijedeće. Dalje su opet znatne razlike. Παράδοσις zove stratioca Pilatova po imenu, slav. redakcija imena nezna. Annu i Kajfu dao je ćesar sašiti u mješine volovske i objesiti. Ostali glavari i svećenici židovski utekoše i skriše se u pećinama; vojnici nagjoše jih i ubiše. Archelaos sakri se u špilji, Tiberius ga ustrijeli, kada pogje u Jerusalem, isto tako kao u ostalim redakcijama Kajfu. Ovako se pripovijeda u rukp. I F. 360; po drugima rukopisima, koje spomenuh, objesili su samo Annu u mješini, Kajfu ustrijelio ćesar. U rkp. I F. 360 biti će mlagja promjena.

(23^a) Іже въ св(а)тыиъ ѿтца нашего Іоанна златооу-
стаго Архїєпископа Костантина града слово о страсти
'спасокъ.

Страшна и келна хошъ вамъ испокъдати, иже ѿ спасъ нашемъ Ісоуѡхрнстѣ не предъ многими науе лѣты събышъ с(а). (23^b) Сиа же мѣлъ-
уанїемъ покрнті неподобаетъ, нѣ икоже мощно естъ ѿ снхъ нзрещн
поиждажъ са своего недъмынїа незакннъ, еже нззнаменоуѡ не келе-
гласно, нже сътворнті повелїнїемъ нехота са ѡслоушатн. Бядно збо
и зло естъ. кѣдѣ бо ико нн малыжъ таны слово достонно нѣ нн-
ктоже кѣпннъ хоудость словесе и грѣбость. глагол(ж)шоу, да не по-
хоуантн снѣе кнсоука снажъ аще и кѣцлжшн сназъ рлзоумнті мощно
есть. ѡбауе же св(а)тыхъ снхъ таныъ пооуенїе въсждоу прнемлетъ
научело глаголоу. ндеже бо владыка нстоунннъ жнктоу прїнде и мно-
гыжъ нстауаетъ капла уловѣколюбна. нѣ ѿ семь оубо прннесемъ слово.

По възнесенн господѣ нашего Ісоуѡхрнста Тнверноу кесароу еднн-
новластоуѡщнъ на землн и ѡбладажнъ въсѣмъ странаыъ вѣстоуннннъ
и западннннъ, сестрѣ збо Лазрекѣ, Марѣ и Марнѣ пятншесткїе
сѣтворше и кесареви исповѣдашъ ѿ господн нашемъ Ісоуѡхрнстѣ и
рѣшжъ: владыко царю! ѿтъ зѣмла маднамскѣ прїндѡхомъ и сѣдръ-
жавѣ твоен испокъдати страшнаа и келїа дѣанїа, иже ивнншъ са въ
лѣта нашѣ. и аще послышаешн насъ оубѣдѣтн нманн страшнаа и сла-
наа дѣла божїа. Аще ли же непослоушаешн насъ, ѡбауе ѡунна свонна

оуцрпши слава присно сѣцааго сына божиа, пактиа рождѣшаго са на земли. Она оубо слышавъ кесарь ужасе са и съ кротостнѣ глагола къ нимъ: повѣдите ми, што естъ (24^a) дѣло и приходъ вашъ. тогда отвѣщавши Марѣ и Мариа глагола кесарени: владыко и царю! мки са богъ на земли крѣпокъ и силенъ дѣломъ и словомъ, иже мртвѣмъ ѿт гроба въскръшаеть и слѣпнѣ просвѣщаеть и проклятенѣмъ ѿишѣаъ и доухъ неустнѣ прогнѣаъ. възыде на горѣ съ оуцрпнѣмъ склоннѣ по инсѣнѣю. и слышѣннѣмъ истауветъ строуѣ и съшедъ съ горы и разлутннѣмъ медагы ѿдрѣжннѣмъ тѣау ицѣленѣа пролнѣ. и ста ири ѿвѣннѣмъ кѣптанъ и раслабелннѣаго здравнѣ мапон. въннде въ домъ Петровъ и тамъ ебожъ ѿннѣмъ жегожъ прохлади. и срѣте проклятеннѣаго и мохолонѣмъ страсти гжебожъ уловѣколюбнѣмъ ѿтеръ. и прѣдѣста въ съборнѣи и уло-кѣкѣ соухъ рѣжъ инацоу въ прозвѣннѣе покаянѣа дѣлати сътвори. и съннде къ кан'главлѣ и прѣславнѣе прѣложнѣе на брацѣ кѣно къ водѣ прѣтворнъ и зѣамнѣхъ ноурѣпе и патъ тысѣцѣ нарѣдъ ѿт патнѣхъ хлѣбъ маснѣнѣкъ до ѿстатка и ина уюдеса тѣмъ тѣмамъ иже исуѣсти неѿдоубъ. и къ прѣловѣнѣе празнѣнѣа възыде въ црковъ и къса зѣа къ мѣсто молнтѣнѣе и днѣлѣхъ са Юудене прѣмѣдрости истоуирика и некрѣѣкѣмъ ии покалѣжъ са, злобожъ исплѣннѣи сѣще и лѣкакъ-ствѣа. зрѣхъ крауѣ прѣдлагаѣща бнѣне цѣлѣмъ и прѣмѣдрости иуан-влѣжѣе божѣствѣаго зѣенѣа и крѣнѣ уловѣколюбнѣа прѣстнѣраѣщи на въсѣхъ. и коанкѣратъ глагола къ нимъ господь: въскотѣхъ събратнѣ уада твоа ико же кокошь итемѣа свожъ подъ крѣнѣа и не въ(24^b)-скотѣсте. днѣлѣхъ с(а) жндѣе глаголаше, како съи въстѣ книгы не-злоуиѣ са. и глаголаше къ нимъ: мое оуцрпѣе иштъ мое ижъ по-слабѣлааго ма ѿтѣа, иже ми съ небесе скѣдѣтельствѣа прѣдъ къстнѣи прѣкъзгласнѣ глагола: съи естъ сынъ монъ възлюбелннѣи, ѿ немъ же благоузолихъ. и прѣдѣта Юанъ благоуствѣоужъ глаголаше: се агнѣцъ божиъ въземанъ грѣхъ въсѣго мнра. ико свѣтннѣица слѣнеуиѣа зара похнѣа. ебоже зѣо унстаа дѣла Мариа безъ сѣмене здуатъ истазнѣо породнѣ въ вѣлѣсеаъ ноуденствѣмъ. покнѣи и въ нѣрднѣи кр(ъ)стнѣ Юанъ. Ньюда бо лѣкѣнѣемъ прѣдѣстъ Ноудѣѣмъ. Ньюдене же прѣдѣаъ и Пн-лауѣ. Пнааѣтъ оубо ѿсѣднѣкъ ии къдасть ии на зѣнѣнѣе. И емше коннѣи и пропѣаъ его. Логгнѣмъ оубо сѣтннѣкъ копнѣмъ въ река прѣкоде, и "знде крѣкъ и вода. земля оубо потрясе са и камѣнѣе велнѣе распаде а и тѣмъ въ по късенъ земли и тѣаръ въскъ колѣбѣлаше са. та зѣо въскъ Логгнѣмъ скѣдѣтельствѣаъ исноуѣдалше. и не върокаахъ зѣннѣстнѣмъ дрѣжннѣмъ. ми же съ кр(ъ)ста съвѣннѣе къ грѣбѣ положнѣхѣмъ. и по-жа въ грѣбѣ ико мр(ъ)тѣкъ и третѣи днѣ въскр(ъ)се и вндѣхомъ-и-и всн въсходѣща съ славожъ на небеса.

Сна збо слышакъ кесарь и оужасень быст. и слышашими глаголы въирашаше Марѳа: въ истинѣ ли глаголеши жено, яко такоуи уловѣтъ мѣи са на земли? может ли богъ яко уловѣтъ съ небесъ (съ)инти яко же глаголеши? Марѳа же рече: послышаша царю! братъ збо (25^a) мой Лазарь оумр(ъ)тъ и положенъ быст въ гробъ и по уетырехъ днехъ пришед и гласомъ възкр(ъ)си уетвородившиаго мрътв(ъ)ца. и еше живъ есть. и въси исцелѣхшии къ миру ходат. и глагола къ нимъ кесарь: аще истиннаа глаголете, си азъ послѣахъ слугъ моего имене(м) Кайсофа съ камнъ въ Нервсалнимъ и прикедѣте ми къса неджнмъ, их же исцели глаголемин Христос, и братъ камъ Лазарь приидеть, егоже глаголете жива съща и и вждѣ его и имъ върѣ. и посла слоугъ своего съ нимъ и зановѣда имъ тако, да приидет Пилать съ народомъ и въси архереи и старци.

И егда възидоша въ Нервсалнимъ и узиде повелѣнїе кесарево по къси Нюден. въси единокоунино съшедше са и иждошъ великошъ послашъ ихъ къ кесарю Августу. Пришедшимъ же имъ къ Римъ и въведени бышъ предъсташъ кесареи. и быст трѣсъ келен и въсколѣка са великое ѡснованїе полаты изсти са. и оужасень быст кесарь зра выелемое. и рѣшъ предъстошции кесареи: еда сихъ людинъ ради тако теорит са, еже приидоша къзвѣстити дрѣжакъ твоен ѡ христѣ расплатомъ. и повелѣ кесарь и изгнани бышъ въси ис полаты. и прѣста трасти са полатное ѡснованїе. и пакы повелѣ кесарь, да въведени бѣдѣт по единомуу, и видимъ моего ихъ ради выелеть съи трѣсъ келен и къиндоша въси по единомуу. егда же шлуть къинти Логгинъ, пакы шлуть страшно трасти са късе худанїе (25^b) полаты яко надшати, и ѡбѣзѣтъ страхъ късах. и не можахъ зрѣти на Логгина. и рече емоу кесарь: уловѣте! кто ты еси? и что есть дѣло твоє, еже хрими тебе ради выелетє и хофемъ въси погнѣжати. что есть кина шати твоего? скоро повѣждѣ ми! тогда ѡтвѣща Логгинъ съ страхомъ великомъ кесареи рече: владыко! самодрѣжувє! не мене ради потрадѣ съи выелеть, имъ Христа ради расплаталѣш, царицемеаго Ісоуса, егоже азъ сконнемъ къ ребра прѣбодох, и изыде крѣкъ и вода, и видѣхъ теарь трасѣща са, и выешоу трѣсѣ келю, яко же мнѣ зрѣти дрѣжака твоа, и тѣма вист по въсенъ земли ѡион до дѣкатаго уаса и слѣнѣце помръувє и лѣилъ въ крѣкъ прѣложи са. и се Лазарь прѣстонтъ егоже възкрѣси ѡт гробѣ, уетвородившиа сѣща мрътвѣ. Сице исповѣда къса вышла при крѣстѣ Ісоусовѣ. И глагола къ нему кесарь: въроугъ яко та(ко)уи быст уловѣтъ расплати, имъ уьсо радъ трѣсъ съи выелеть и въси страхомъ ѡдрѣжнми есимъ? и ѡтвѣщъ Логгинъ и рече царски: яко Христа ради расплатилъ са выелеть и

трѣсъ сѣи, яко риза его на мнѣ есть. Тогда рече къ нему кесарь: въ скоро сѣиши (sic) ѿ себе ризѣ божіѣ и принеси ми еѣ. И сѣтвори тако Логгинъ и сѣишь ѿ себе ризѣ боготканнаѣ и вѣдасть и кесареки. Тиверіи бо кесарь низише на лицѣ образа своего стрѣль велен и неможаахъ его врауеке исцѣлѣти, ижъ пауе емѣ горшее бы кааше. (26^a) И стѣе самодръжавиши Тиверіи на сѣдишии. и призва къса архіереѣ и книжниши. И призвавъ быст и Пилатъ и проути инази власти вѣсе и вѣси старци ервсаллимъскии и вѣсе кониство. и въпрошени бышъ Тиверіемъ царемъ: пдѣвдите ми царскаго знаменіа написаннаго ѿ великихъ сили божіѣ и мѣлша са на земли, иже слышъ ѿ немъ яко бога сѣцѣа и сѣшедши съ небесе въ лѣта инаѣ и великаѣ знаменіа выкаемаѣ ѿ него и много сѣмислашо побуеиѣ, яко збо не посласте его къ мнѣ, да виждѣ и азъ днѣма и свѣтаѣа и слакиа знаменіа божіа. кто оубо ѿ уловѣи древниихъ сѣтворитъ тако, ижирѣтѣмихъ вѣскрѣси уловѣиа уетѣраднѣениа, или слѣпомоу рождѣшомоу са ѿтѣрѣсти ѿун, аще не би богъ былъ. и вѣсъ по радоу изреуе ми, елики слыши ѿ праведнаго Лазара и сестры его Марѣѣ и Маркѣ. и рече: аще есть слово въ касѣ сѣмислашо и излащно, глаголите. Тогда архіереѣе и старци и инази и вѣси, иже под областиѣ, глаголашъ: владыко! самодръжуе! послушанъ рабы свои! законъ збо нашъ неседит, еже звити уловѣи, ижъ аще кто самъ царъ творитъ са, таковыи сѣмрѣтиѣ да змрет. мы бо ѿбратохомъ уловѣиа сего радарѣщиа законъ нашъ, и самъ творѣ са царъ иسرائлѣкъ вѣзбраиѣщии двѣати данѣ твоѣ. того ради емше и прѣдахомъ его Пилатѣ. Пилат же ѿседѣ и ѿбратѣ покниа сѣмрѣти. и прѣдасть его на проплатѣе. (26^b) Тогда оубо Тиверіи исплаши са гнѣбомъ мрѣсти и въпроси Пилата глагола: не азъ ли дахъ ти властѣ сиѣ и послахъ та къ Нервсаллимъ? аще законъ повелѣаель не збикати уловѣиа, то како збо ты вѣзложи рацѣ на Христа господиѣ сына божіа пролнати крѣкъ непокниши. ижъ аще би его послалъ съ уѣстиѣ къ мнѣ, таже и азъ исцѣлѣлъ бихъ ѿ недѣга моего. И глагола къ нему Марѣѣ: владыко! царю! послушанъ мене рабѣ своиѣ! аще хоцѣши исцѣлѣти ѿ болѣзѣи твоѣѣ; нареци има ск(а)то его, аще и на небеси есть и приимѣши исцѣлѣнѣе ѿ раны твоѣѣ. Паки въпрошениа быст ѿ Тиверіа кесара глагола: како имаѣи нареци има его. и рече Марѣѣ кесареки: менѣи лице свое кр(а)ста ѿбразно и глаголи: въ има ѿтѣца и а и св(а)таго дѣха. и сѣтвори тако Тиверіи царъ и ѿтеръ лице къ ризѣѣ боготканноѣ, яко исплашиемо быше лице его пота ѿтѣа и спаде строуиъ съ лица его. и оужасомъ велинемъ и съ трѣпѣмъ дрѣжнѣи быст и глаголаше жалѣстѣиѣ: яко богъ менѣа въ

истинѣ, съшедши съ небесъ въ дни наша, ѡблѣкши са въ естъство
 члвчѣскоє грѣхъ ради наших. како же ѡжидавши азъ несподобихъ са
 видѣти лице его и поклонити са стѡпамъ ногоу его. яко не видѣхъ
 его и прияхъ раздръженіе недѣгоу своемоу ѡт него недостоеши сын
 члвчѣскъ грѣшнѣ. и възрѣвъ на къса архiereжъ и старца ерусалимскы
 и княза ихъ и на късе кониство и рече съ гнѣкомъ: (27^a) ѡтидѣте
 въ скорѣ ѡт мене проклатни, яко на дѣлѣ съ вами не хощѣ бесѣ-
 довати, и да постигнете васъ гнѣвъ божїи и уады ваших. И повелѣ
 меуиницѣмъ ѡтсѣщи главахъ Пилатовѣ. Архiereне же и старци ерусалимстїи
 князи и късе кониство рекоша въ себѣ: оубѣжиши ѡт лица кесар-
 ова, да не како разумисаши и послеть въ слѣд нас и погоуентъ ны.
 И вѣжаши въ тѣ ноцѣ и дошедше до единого мѣста камениа и
 съкрыши са въ пропасти камениихъ, ими въ мушкыи, дреуши въ
 горахъ. Сантажшоу же дню и се градѣше множество кони въ ке-
 сароу Августоу и творѣхъ ловленїе, и ѡбратше ихъ съкрышиши са и
 рѣши: си людѣ по убо тако съкрыши са. и познаши ихъ, яко изсѣхъ
 ѡт римскыи страны и избыши въсѣхъ и неидни ѡт нихъ неизбѣнстѣ.
 Пришедше възвѣстиса кесареви иже ѡ нихъ. и оудни са Тикеремъ
 великии и прослави бога и божїемъ дарованїемъ разгорѣ са срьдце его
 въ любви Христовѣ и въздредова са царѣ радостнѣ великѣ злато, множе
 господѣ възвѣстиса блаженнымъ Давидомъ глагола: отдадатъ са въ
 рѣцѣ ѡрѣжнѣ и уастї ихъ ансомъ вѣдѣть, царѣ же възвеселитъ са ѡ
 возѣ ихъ.

Тогда Тикерне кесарѣ възпроси Марѣжъ и Мариѣ глагола: убо гла-
 голалаше Христосъ богъ възсеи теломъ, повѣждѣ ми, егда кедѣши высту
 на пропасти. Ѡтвѣщавши Марѣ рече кесареви: послушанъ мене царю!
 егда кедѣхъ его на распатїе, възсѣдство(27^b)вахомъ емоу плауаши
 са и ниши жены многы ѡт Ерусалима, и ихъ же въ ищѣанїѣ ѡт раз-
 лумныхъ недѣгъ и рани лютиихъ. ѡбращѣ са узрѣ ни плауащи са и рече:
 дѣщерѣ ерусалимскыи! неплауайте са мене, ижъ себе плауайте са,
 ѡбаче и уады вашихъ, яко постиже на вы гнѣвъ божїи и ѡбращѣне
 помсть къ и надїете къси ѡстрѣмѣ меудѣ, и вѣд(ж)ть въ заточенїи
 и расѣяни по въсѣхъ странахъ и немилнннми въсѣми жѣныи влени и
 порѣжени. Та въсѣ слышавъ кесарѣ и възвѣди са понти въ Нерусалимъ
 и написѣ епистолю и посла по въсѣхъ странахъ и градокѣхъ съинти са
 въсѣмъ въ Нерусалимѣ. и събра вождѣ множаншиа и съинде въ Неру-
 салимѣ. и събравъ къса архiereжъ и книжники и проуаждѣ власти и
 княза мѣстныихъ и весь родъ евренскыи и повелѣ и съсѣщї ихъ, до-
 деже падѣтъ тма на нихъ. повелѣ намы царѣ и прѣсташѣ съидѣши и
 тма ѡтѣтъ са ѡт нихъ. и възвѣстиса ѡбратомъ ихъ три тысящѣ, ихъ

же ѡтати тѣмъ. и растоити ихъ по вѣсехъ странахъ и дѣмохъ въ раз-
станіе. и быстъ рздруженіе велие Єрусалиму, иже не быстъ ѡтъ сѣзданіа
и прѣ ниже имать быти, мно не быти каменъ на камени.

Клиафа оубо архиренъ вѣтжавъ и сѣрни са въ пещерѣ мнози премо
Нервсалиму тажъ са. Тиверне царъ ѡпхождаше сѣгладѣши въ сѣ
зданіа Нервсалимскаа. и вѣздвигомъ еленъ и вѣзѣтже еленъ, ста
прѣдъ пещерѣ. Тиверне же гилъ по немъ і стрѣлѣаше, (28^а) оударі и
стрѣлохъ. и прошедъ стрѣла вѣинде въ пещери ѡбрѣтши Клиафъ вѣматрѣ
и вѣзѣхе въ срьдце его. И ирѣшнмъ вѣсѣмъ стрѣлѣ царекѣ и не
ѡбрѣтадохъ. едниъ оубо юноша вѣиндѣ въ пещерѣ и оудрѣ Клиафъ
лежѣща и ишаши стрѣлѣ царекѣ въ срьдци своємъ. и изиде изъ
пещери и вѣзѣхѣсти кесареви бышше. и вѣинде кесарѣ въ пещирѣ и
сѣпѣи съ нимъ и вѣидѣша вѣсн бышше уюдо. и оудиви са кесарѣ и
прослави бога глагол(ж)ши: Слава текѣ Христе царю и творѣе вѣсего
мира! мно ѡткрѣмъ еси мнѣ недостониоу оубоу своемоу уюдма
дѣла текѣ, мно не вѣдѣхъ вѣроуѣ въ та и теке единого сына вожи
исповѣдаѣ Исуса Христа. и крѣсти са въ нма ѡтца и сына и сѣ(д)-
таго дѣха и вѣзѣрати са въ домъ скон слакѣши бога, смоуѣже подо-
бѣетъ вѣсѣмъ слава, уѣстѣ и поклѣтитѣ отьцоу и сыноу и сѣ(д)томоу
доухоу и шнѣ и присно и въ вѣки вѣкомъ. Аминѣ.

*О пришествіи изъ Єрусалима въ Римъ къ Тиверию Кесарю
Марѣи и Маріи сестрѣ Лазаревыхъ.*

По вознесеніи Господа нашего Исуса Христа Тиверию ке-
сарю единовачалствующу на земли и обладающу восточными
и западными странами придоша убо въ Римъ къ Тиверию
кесарю Марѣа и Маріа сестры Лазаревы и Маріа Магдалина
со многими дарами; и пришедше поклонишася ему глаголюще:
О державный и грозный кесарю! мы убо отъ земли мадам-
скыя придохомъ державѣ твоей поклонити ся и воввѣстити
страшное и велие чудо божие, иже Богъ родися отъ пречи-
стыя дѣвы Маріи въ Виолеемѣ иудѣйствѣмъ и крести ся отъ
Іоанна въ Иорданѣ и духъ свѣтый сходя на нь съ небесе въ
видѣ голубинѣ свидѣтельствоваше глаголя: сей есть сынъ мой
волюбленный, о немъ же благоволихъ (того послушайте! и
пакы рече: се агнецъ божіи вемляй грѣхы всего мира *addaje*
I F. 385 i dr.). По томъже ввѣде на гору Ѡаворскую (елеон-
скую) съ ученики своими съ Петромъ, Иаковомъ и Иоанномъ

и преобразися предъ ними и просвѣтися лице его паче солнца, ризы же его быша бѣлы яко снѣгъ (свѣтъ) и словомъ единымъ мертвыя воскрешая, слѣпымъ подая прозрѣніе, прокаженныя очищая, духы нечистыя отъ людей изгоняя и при овчей купѣли рабслабленнаго единымъ словомъ исцѣли и въ Петрову тещу его огнемъ жегому здраву сотвори и на бракѣ въ канѣ галилеиствѣй воду въ вино претвори и пять тысяць народа пятью хлѣбы до избытка насыти, изъ Маріи Магдаальни седмь бѣсовъ изгна вонъ (I F. 385 додаје: и нѣкую кровоточивую жену отъ теченія крови ея исцѣли) и брата нашего Лазаря уже четверодневна суца умерша изъ гроба воскреси (аки отъ сна возбуди). и ныня убо живъ есть и аще повелиши ему да придетъ съмо. Таже и ина многа и неищетна чюдеса сотвори Іисусъ, яже невозможно нынѣ всего изрещи. егоже нынѣ ученикъ лукавый имянемъ Іуда искаріотскіи прелстився сребролюбиемъ, на смерть предаде беззаконнымъ жидомъ, да убіють его, и вемъ 30 сребренниковъ самъ же окаянный шедъ на страну удавися; повна, иже не повинно предаде его на смерть. Беззаконніи же жидове вемше Іисуса а биша его немилостивно и предаша его Понтійскому Пилату; онъ же повелѣ его распяти на крестѣ и терновъ вѣнецъ на главу его возложиша и тростию по главѣ его биша и пречистое лице его заплеваху и желчию съ оцтемъ напоиша его и копиемъ въ ребра его прободоша и абие изведе кровь и вода; и два равбойника о крестѣ обѣсиша, одинаго о десную и одинаго о шуюю, и велми ругающе ся ему. И егда поведоша его на распятіе, тогда идохомъ по немъ съ матерію его Марією плачюще и рыдающе: съ нами же и иніи мнови идяху, их же исцѣли Іисусъ отъ различныхъ недугъ. И егда распяша господа нашего Іисуса Христа, въ томъ часѣ тма бысть по всей земли отъ шестаго часа даже до девятаго: таже земля потрясе ся, солнце померче ся, луна въ кровь претворися и завѣса церковная раздра ся съ верхняго края и до нижняго и гроби отвершоша ся и многа тѣлеса умершихъ востаха изъ гробъ. По томъ же прииде Іосифъ, иже отъ Аримаея благообразенъ совѣтникъ, приступль къ Пилату со многими слезами прося тѣло Іисусово, да повелитъ сняти его съ креста, да погребетъ его. Онъ же повелѣ его взяти ему. Мы же пришедше съ нимъ и снемше тѣло Іисусово со креста и положихомъ его во гробъ и погребохомъ по обычаю, якоже бо лѣпо быти. И въ третій

день воскресе Иисусъ и на небеса вознесе ся. Се мы приидомъ къ тебѣ возвѣстити вся приключившая ся о Христѣ.

Слышавъ же сия кесарь страхомъ великимъ одержимъ бысть и тихимъ и смиреннымъ гласомъ рече къ нимъ: о чьствѣишія жены! во истину ли тако глаголете, яко таковѣи чловѣкъ яви ся на земли и еже таковая чюдеса сотворилъ есть. Они же рекоша ему: ей, истину глаголемъ, державный кесарю! и о томъ имамы свидѣтели, иже вся бывшая видѣша и слышаша, и аще намъ невѣруеша, то самъ своимъ очима уариши. Тогда кесарь посла въ Иерусалимъ слугу своего именемъ Копсофа, да приведетъ недужныхъ всѣхъ, Лаваря и Логина сотника и протчихъ въ Римъ свидѣтельства ради, да видить ихъ и вѣру иметь.

И тако приведени быша въ Римъ Лаварь и Логинъ сотникъ и протчіи. Видѣвъ же ихъ кесарь велики подивися таковому велию чюду бывшу. Егда же введоша ихъ въ полаты, тогда начаша полаты трясти ся. И абие вси ужасоша ся предстоящи и едва проглаголаша: о державный и грозный кесарю! егда сихъ ради людей сие велие чюдо сотвори ся, иже приидоша къ твоей державѣ свидѣтельства ради о Иисусѣ Наварявинѣ распятомъ, повели убо имъ изыти вонъ, за не сокрушится полатное здание. Они же изшедше вонъ и абие повелѣ кесарь ро единому входить въ полату, да видить коего ради чловѣка сие чюдо бысть. Егда же паки вииде Логинъ сотникъ въ полаты, и абие начаша полаты колебати ся. Всѣхъ же предстоящихъ людей объять страхъ велии и неможаху вѣрѣти на Логина. Кесарь же рече къ нему тихимъ и смиреннымъ гласомъ: о чловѣче! кто еси ты и что есть дѣло твое, яко тебе ради бысть сие преславное чюдо (I F. 385: еже зримъ тебе ради бываемое и вси хоцемъ погибнути въскорѣ), повѣждь ми вся о себѣ безъ сомнѣния. Логинъ же сотникъ скоро отвѣща: о державный и грозный кесарю! не мене ради бысть сие велие чюдо, но Христа ради распятаго, нареченнаго Иисуса понеже на мѣсть есть риза его; азъ убо при распятіи ввемъ ю и соблюдохъ чьстно даже до сего дне; егда же воинъ прободе Иисуса въ ребро копиемъ, тогда немощенъ бѣхъ очима и абие ощутивъ кровь Христову на тѣлѣ его и ввемъ помавахъ очи свои и быхъ здравъ, яко николиже болѣхъ, а отъ того часа вѣровахъ въ него, яко истинный богъ есть. Тогда кесарь повелѣ Логину сняти ризу Христову (I F. 385 dodaje: и при-

нести ю къ кесарю). Логинъ же снемъ ризу Христову и даде кесарю. Тиверіи же кесарь вземъ ризу господню и рече Марѣѣ и Маріи, сестрамъ Лазаревымъ, и Маріи Магдалини: о жены! сия ли риза господа вашего Иисуса Христа? Они же рекоша: ей, сия есть! Рече же имъ паки кесарь: аще исцелѣю азъ отъ ризы сея Христовы, то вѣрую въ него и крещу ся со всѣмъ домоу моимъ, понеже бо струпъ велии есть на лицѣ моемъ, и неможаху того струпа никакіе врачеве исцѣлити. Рече же ему Марѣа и Маріа, сестры Лазаревы, и Маріа Магдалина: о державный и грозный кесарю! послушай насъ! аще хочещи здравъ быти, приими ризу спасителя нашего бога и отри лице свое и здравъ будещи. Кесарь же рече: да како нареку имя его? И глаголаша ему жены: знаменуй лице свое крестообразно и глаголи: „во имя отца и сына и святаго духа“ и по семъ исцелѣши. Кесарь же сотвори по глаголу ихъ и отре лице свое Христовою ризою и въ той часъ исполни ся лице его гноя отъ струпа и отпаде струпъ отъ лица его и бысть здравъ яко николиже болѣ. И отъ того часа кесарь крести ся и вѣрова во Христа со всѣмъ домоу своимъ, и возрадова ся радостію зѣло и прослави Бога и рече: слава тебѣ Христе Боже, яко сподобилъ мя еси слышати о пресвятомъ имени твоємъ.

Слышавъ же Пилатъ приходъ Марѣы и Маріи, сестръ Лазаревыхъ и Маріи Магдалины въ Римъ къ Тиверію кесарю, велми убоя ся кесаря и написа епистолю и посла въ Римъ хотя себе оправдати. (F. I, 360 dodaje: Марѣу же и Марію, сестръ Лазаревыхъ и Марію Магдалину Тиверіи кесарь римскіи опусти во своя си съ великимъ благодареніемъ. Они же отидоша радуя ся и слава Бога).

Slijedi Посланіе отъ Понтійскаго Пилата къ Тиверію кесарю и о распятіи Господни.

Za tim slijedi: Посланіе отъ Тиверіа кесаря изъ Рима во Ерусалимъ къ Понтійскому Пилату:

Отъ державнѣйшаго и грознаго великаго Тиверіа кесаря Понтійскому Пилату. Вѣдомо ти буди, понеже ты неправедно и неповинно осудилъ еси Иисуса Назарянина и предавъ его влонравнымъ и сквернымъ Іудеомъ на смерть крестную и не пострадалъ еси его ради, но и губу нѣккій воинъ наполни оцта и желчи и вонзе ю на трость и принесе ко устому Иисусовымъ, ты же невовранилъ еси ему, но и распяти повелѣлъ еси его

мады ради и за сие да приведенъ будещи сѣмо, да воздаси ми слово о Христѣ. Авъ же о твоємъ безуміи слышахъ отъ нѣкихъ женъ именемъ Марѣи и Маріи, сестръ Лазаревыхъ, и Маріи Магдалины, яко велія и преславная чюдеса сотворилъ есть, слѣпымъ дая прозрѣніе, хромымъ хожденіе, мертвыхъ воскрешая и многія и несчастныя различныя болѣзни исцѣляя словомъ единѣмъ. Како смѣлъ еси предати на смерть неповинна суща? но обаче и ото льстиваго твоего писания принесеннаго ко мнѣ мно бо, яко ты его осудилъ еси неправедно и предалъ мады ради беззаконнымъ Іудеомъ на смерть яко влодѣя. Авъ же нынѣ не точію тебе одинаго на смерть осудихъ но и всѣхъ совѣтниковъ твоихъ, отъ нихъ же мзду вьялъ еси.

И даде кесарь писание Рафаилу и отпусти его съ воины его и повелѣ ему вся старѣишины жидовскія вяти, Архелая нечестиваго сына Иродова и другаго Филиппа и архіереевъ Анну и Каіафу привести въ Римъ; жидовъ же всѣхъ повелѣ побити. Пришедшу же Рафаилу съ воинствомъ во Іерусалимъ и побѣ повелѣніемъ кесаревымъ весь родъ Іудейскій, мужескій полъ и женскій числомъ убо три тысящи, иныя же расточи по всѣмъ странамъ и бысть плачь велій и стенание всей Іудеи. Вземъ же Рафаилъ Пилата и Архелаа, Филиппа, Анну и Каіафу связанныхъ приведе въ Римъ къ кесарю. Онъ же сѣде на престолѣ своемъ и вси князи окрестъ его сташа и повелѣ кесарь поставити связанныхъ всѣхъ предъ себе. Егда же приведени быша, рече къ нимъ кесарь (I F. 385: И по повелѣнію поставиша ихъ предъ кесаря и рече кесарь къ Понтійскому Пилату): о влочестивіи у пребеззаконіи (I F. 385: о влоч. Пилате! како смѣлъ еси тако сотворити?) праведна и неповинна мужа на смерть крестную предасте (предати видѣвъ знаменія и чюдеса велія). Отвѣщавъ же Пилатъ и рече: О державный и гронный кесарю! авъ неповиненъ есмь сему дѣлу, но начинателіе и повинници суть сему Іудеи. Кесарь же рече: Которіи суть: И глагола ему Пилатъ: Архелай и Филиппъ, Анна и Каіафа и весь родъ іудейскій. И рече кесарь: то почто совѣту ихъ не послѣдовалъ еси? се сотворилъ еси, окаянне! Пилатъ же рече: о державный гронный кесарю! не истовенъ бо есть родъ еврейскій и не повинуются державѣ твоей! — А егда предаша тебѣ его, ты же чесо ради неохранилъ еси его отъ убійства смертнаго? и послати его ко мнѣ

жива суца невосхотѣлъ еси, но послушалъ еси онѣхъ жидовъ и распяти такова мужа праведна суца повелѣлъ еси, иже знаменіе велие сотворилъ есть, яже ты самъ писалъ еси ко мнѣ о немъ въ епистолиі своей; наче же и титу верху креста написалъ еси о немъ: Исусъ наварянинъ царь іудейскій. Егда кесарю имя Христово изрекшу, абіе стоящіи кесареви бови влатые и сребряные и вси идоли внезапу падоша ся и погибоша аки прахъ. Кесарь же со предстоящими людьми ужасе ся и вострепета видя внезапу боговъ своихъ пагубу изреченія ради имени Исусова. И страхъ и трепетъ нападе на всѣхъ князей и на всѣхъ людей. И тако отидоша въ дома своя чюдяще ся бывшему. Повелѣ же кесарь твердо блюсти Пилата.

Во утрии же день сѣде кесарь на престолѣ и повелѣ привести Пилата предъ всѣми людьми и князми, и вопросы его глаголя: о влочествіе Пилате! глаголи истину, како сотворилъ еси надъ Исусомъ и кто убо бысть распный ся. Мы бо токмо имя его помянухомъ и боги наша погубихомъ. Пилатъ же рече: елика убо писахъ твоему величеству, истинно писахъ, яко вси бови наши, ихъ же вѣмы, нѣсть ему точенъ ни единъ же отъ нихъ. Кесарь же рече: да по что тако смѣлъ еси сотворити о немъ? неубоя ли ся моя державы, но паче ало совѣщаль еси о моемъ царствѣ, егоже боится вся земля и вселенная. Пилатъ рече: беззаконнии и непокоривии Іудеи сотвориша сице. U rkp. I F. 385 pripovijeda se sada griješkom, da cesar opet je poslao u Jerusalem, da privedu sve glavare židovske u Rim, jer više već kazao je pisac, da je privede Rafail. Dalje saopćujemo tekst po rkp. I F. 360; ovog opširnoga preslušanja Pilata, koje upravo naštamposmo po I F. 385, nema u rkp. I F. 360.

Отвѣщавъ же Пилатъ и рече: О державный и грозный кесарю! прошу державы твоей, да повелиши ми дати велие мучение ради распятаго Христа, понеже азъ азъ окаянный сотворихъ праведнику сему. Кесарь же повелѣ Пилата мучити различными муками. Егда же мучиму бывшу Пилату, тогда Пилатъ моляше ся ко Господу сице глаголя: помилуй мя Христе царю, сына Бога живаго и творче всеилне! согрѣшихъ азъ недостойный предъ тобою предавый ты неповинна суца на распятие беззаконнымъ жидомъ. И се гласъ бысть съ небесе глаголя: Пилате! Пилате! мене убо ради страсть сию приемлещи; вниди нынѣ во обитель отъца моего! се бо отвергоша ся тебѣ врата райская и ангельское воинство срѣ-

таетъ тя держаще вѣнецъ ждуще твоего пришествия. И приступъ по многихъ мукахъ мечникъ отсѣче Пилатову главу. Ангелъ же господень спедъ съ небесе и взятъ главу его и паки выде съ нею на небо. Сіе же чудо видѣвъ кесарь вельми удивися и погребе тѣло съ великою честію.

Анну же и Каиафу повелѣ кесарь въ кожу воловую зашити и повѣсити за шию противу солнца, да тако умрутъ; и алѣ окаяннїи скончаша жизнь свою. Протчіи же книжници и старцы жидовскїя другъ ко другу рекоша, да бѣжимъ отъ лица кесарева, да не погубитъ и насъ; и бѣжаша отъ него и обрѣтоша на нѣкоемъ мѣстѣ равсѣлины и скрыша ся ту. Утру же бывшу и приехавше на то мѣсто людие, иже вѣррей ловяще кесарю и обрѣтоша тамо бѣжащихъ старѣйшинъ жидовскихъ и побѣша ихъ всѣхъ; и пришедше возвѣстиша кесарю. Онъ же сїе слышавъ прослави Бога. Архелла же сїе слышавъ текїи и скры ся въ пещерѣ хотя убѣжати смерти. Тиверїи же кесарь поиде послѣди того въ Іерусалимъ хотя видѣти зданїе іерусалимское. Идущу же ему путемъ видѣ еленя вельми красна и побѣже за нимъ и стрѣли стрѣлою по еленѣ; и абїе иде она стрѣла въ пещеру, идѣже скрыся Архелла и уязви Археллу въ сердце и тако окаянный алѣ погибе. И искаша убо стрѣлу кесареву въ полѣ и не обрѣтоша; и вниде въ пещеру и обрѣтоша стрѣлу ону въ сердцѣ Архелла а онъ мертвъ лежаше. И возвѣстиша сїе кесареви. Онъ же слышавъ вельми удивися и прославиша вси Бога творяща таковая дивная и преславная чудеса. И возврати ся въ Римъ со всѣмъ воинствомъ своимъ и приведе царство свое во святую православную вѣру; и поживе богоугодно лѣта довольна и ко господу отиде и прия отъ него нетлѣнный вѣнецъ. U rkp. I F. 385 bio je obješen samo Anna i ovakim načinom kao Archella ustrijeljen Kajfa.

XIII.

Апокрифна приѣа о Јову.

Stojan je Novaković naštao u X. knjizi „Starina“ ovaj apokrif iz jednoga rukopisa narodne biblioteke u Biogradu. Ali tekst apokrifne priče u ovom rukopisu nije potpun, i učeni je izdavalac praznine popunio prijevodom iz francuskoga prijevoda grčkog originala (koji dosele nije izdan), u knjizi Migne-a Dictionnaire des apocryphes.

U srpskom rukopisu zaostavštine Šafařikove br. 12 sačuvao se je potpuni tekst ove apokrifne priče. Mislim da neće biti suvišno, ako ovdje još ovu priču po rukopisu Šafařikovome štampam.

Odlomak ove priče još se nalazi u srpskom rukopisu XV. v. u sbirci P. J. Sevastjanova br. 43, sada u Rumjancovskome muzeju u Moskvi br. 1472 (Собрание рукописей П. И. Севастьянова. Описание А. Викторова. М. 1881. стр. 67—70). Ovaj tekst pri-
spodobio sam s mojim prijepisom teksta Šafařikova još početkom godine 1890 u Moskvi.

Štampajući tekst po rukopisu zaostavštine Šafařikove, priopćujem u opazkama pod redkom raznice teksta moskovskoga (*S*) i biogradskoga (*N*); od opazke 314 počamši idu samo raznice biogradskoga, jer se je u moskovskom ova čest izgubila, te počam od opazke 314 ne stavljam dalje chiffru *N*.

Ruskoj književnosti apokrifna priča o Jovu nije bila poznata; uzalud tražio sam u katalogima ruskih biblioteka, uzalud ispitivao poznavaoce ruske apokrifne književnosti.

(158^a) Житіє и жизньь свѣтаго и правѣднѣаго Іоѡка.

Вѣмъ же дѣмъ разболѣ се хоте прѣставити се Іоѡк¹, и призѣа .з. сѣмѡвъ своихъ и .г. дѣщери и глагола имъ: уѣда момъ, станете ѡиръсть мене, имо да¹ исповѣмъ вамъ, елико господь сѣтвори ѡ мнѣ². Азъ есмь ѡтѣць вашъ Іоѡкъ, і елико съвѣше се ѡ мнѣ, вса есмь прѣтрѣпѣлъ. Вы же уѣда момъ изъбралиа, по³ уести есте сѣмѣ⁴ ѡтѣца вашѣго Іоѡка. азъ есмь ѡт семѣне Исакока⁵, братъ Иѡѡра. маты же ест ваша дѣнна⁶, ѡт нѣеже вѣи родисте се. Прѣкал⁷ жена момъ прѣстани се съ дѣтьми своимъ⁸ горкою сѣмртію. Слышите уѣда момъ, исповѣмъ вамъ, еже сѣтвори се ѡ мнѣ. Имѣ мое вѣше Іоѡкавъ, (158^b) дондѣже ме господь прозва Іоѡкъ. И прѣжде идоломъ служажъ и пондохъ жрѣтѣзъ служити имъ⁹ и помыслихъ въ срдци и въ умѣ моемъ и глаголахъ въ себѣ: еда¹⁰ ест богъ, иже сѣтвори небо и землю и море и вса иже въ нихъ? Промысли господи, възвѣсти мнѣ! Слѣдѣ ми въ ѡѡци слышахъ гласъ страшный глаголющъ мнѣ: Іоѡкае! Іоѡкае!¹¹ И ѡтвѣщахъ: Азъ¹². Рече ми: встанн, скажѣ ти, комузъ принесемъ¹³ жрѣтѣзъ а комузъ¹⁴ послужимъ¹⁵, и вѣст то богъ, иъ ест сила діавола, иже прѣльщаеть

¹ *S.* от. ² *S.* add. и елика сѣтворише се ѡ мнѣ. ³ *S.* на. ⁴ *N.* устно сѣмѣ. ⁵ *N.* Іакока. ⁶ *S.* едина. ⁷ *S.* и права. ⁸ *N.* съ .л.-ю дѣти своимъ. ⁹ *N.* жрѣтѣкоу творити и слоужбоу. *S.* жрѣ. и сѣтвор. имъ. ¹⁰ *S.* add. съ. ¹¹ *N.* Іоѡкъ и Іоѡкъ. *S.* нѡкае! нѡкае!
¹² *S.* азъ. ¹³ *N.* приносимъ. ¹⁴ *S.* емъ же. ¹⁵ *N.* слоужимъ, *S.*

иство улокъуское¹⁶. Егда слышахъ, снадохъ съ оудра моего и поклонихъ се глаголю: Господи мои, иже иси приишь спасти дшъ мою, молю ти се еда¹⁷ ист¹⁸ мѣсто сѣи¹⁹ сотоннино, иже прѣлщаиеть улокъкы? даждь²⁰ ми область, да иду и оуищъ мѣсто сѣи и никогда да не боудет слоужь на мѣсте семь. Азъ бо инколиже²¹ бою се, царь бо исмь земельни. И отвѣщавъ скеть рече ми: може(159^a)ши си разорити, аще²² хоцеши и оуинстити²³, нь да ти възвѣщъ еса, еже ми покелъ²⁴ господь своимъ рабъ, еже²⁵ да слышъ и творъ. и пакы ми глагола такожде: сицъ глаголюеть господь: погмьель иси, аще оуинстити мѣсто оно сотоннино. въздыжуетъ се съ гнѣкомъ, яко да те борить, смърти же неможеть ти дати и приисет ти рани и стръзи горныи и еса твою погмьель и уеда тзомъ побѣить, нь аще сътръниши²⁶, глаголюеть господь: възвелнуъ име твою въ всѣхъ рѣдохъ²⁷ земельныхъ къ вѣкъ вѣкъ²⁸. и пакы въздыгнуоу те и въздамъ ти двонны, яко да познаеши ме²⁹ господа не алицьмерна и отдѣлющаго³⁰ дѣла блага и въстанеши въ второе приишествіе и помзунши се и въсприимши вѣликии болъзны, нь выи възсприимши устыи вѣиць. тогда познаеши, яко правъ и истинь и крѣпкъ господь. и оукрънить (159^b) изъбраніе свое. Азъ же уеда момъ отвѣщавъ иемъ пакы: азъ и до смърти мое³¹ не отвѣржъ се. Егда же благословихъ се отъ аггела и отидѣ отъ мене, тогда, уеда момъ, въздыгохъ се въ тѣ иощь и пріимъ съ собою .и. оуфрокъ и идохъ къ идольскимъ храмъ и разорихъ его до конца, и пондохъ въ домъ свои и заповѣдахъ затворити дѣри. Слышите уеда и днѣте се! и рѣхъ дѣриници: не отвѣржы! аще кто възыщетъ ме, да не приблжнитъ се къ³² мнѣ, нь рѣи иемъ: вѣноубрь ист. Іѣно стомхъ³³ въ домъ моемъ, приде сатана прѣхкраси се и оудари къ дѣри глаголю дѣриници: иди къ Іѣоуъ и рѣи иемъ, яко люблю глаголати тебѣ³⁴. и къшъдши дѣриница, повѣда ми³⁵. азъ же рекохъ: въпроси³⁶ юго ую хоцеши. Сотона же отидѣ постави³⁷ ганзъ на раме своемъ яко еднѣ отъ нищѣихъ и глагола дѣриници: рѣи Іѣоуъ³⁸, даждь ми³⁹ хлѣбъ отъ рѣкъ твою, да ямь. азъ же възъмъ хлѣбъ огорелъ (160^a) и дахъ дѣриници и рекохъ: дай иемъ и рѣи иемъ: никогда же не смѣси хлѣба отъ рѣкоу ювакоу⁴⁰, яко отвѣржъ се тебѣ. дѣриница же оусрамниши

слоужини. ¹⁶ N. прѣл. улокъкы. ¹⁷ S. егда. ¹⁸ slijedeće u N. нема. ¹⁹ S. се. ²⁰ S. дажди ²¹ S. аза же никога. ²² S. ти ижеже. ²³ S. ом и оу. ²⁴ S. add. господь и рекохъ азъ, еже истъ покелъъ ²⁵ S. add. вѣса. ²⁶ S. add. тако. ²⁷ S. рѣдохъ. ²⁸ S. вѣкъ. ²⁹ S. име ³⁰ S. оудѣлющаго. ³¹ S. add. трънлю. ³² S. ом. ³³ S. стомхъ. ³⁴ S. праем. къ. ³⁵ S. емъ. ³⁶ S. въпросихъ sic! ³⁷ S. поставиъхъ. ³⁸ S. Іѣоуъ. ³⁹ S. ом. ⁴⁰ S. ювоуъ. ⁴¹ S. ом. ⁴² S. огорелъ

се ѿидѣ⁴¹, не дастъ мѣмъ ѿгорела хлѣба⁴² не къдѣши, яко сотона ѿст, нь дастъ мѣмъ свои хлѣбъ уиствѣ⁴³. Сотона же разуметь рече дѣрриници: помиди зла рабо, помеси ми хлѣбъ, иже ми оудастъ Іѡвака⁴⁴. И къспална дѣрриница глаголющи: по истине рече ми, яко злаа раба мѣмъ, ере⁴⁵ не послѣшахъ заповѣди господина моего Іѡвака⁴⁶. И възеть хлѣбъ ѿгорела и дастъ емъ глаголющи: тако глаголетъ господинъ мой Іѡвака⁴⁴, ниногда же сѣтси ѿ рѣкъ моего хлѣба, яко⁴⁷ ѿтвѣртокъ се тебѣ⁴⁸, и то кѣліе, ерѣ⁴⁹ дахъ ти и таково хлѣбъ и имамъ завѣствѣ, ере⁴⁹ дахъ врагъ, мѣмъ же недостомше⁵⁰ дати. Слышавъ же сотона, глагола дѣрриници: тако рѣци дѣрринице Іѡваку⁴⁸, яко ѿст сѣи хлѣбъ ѿгорель, тако азъ (160^b) иждегъ тѣло твоѣ, къ едниъ уасъ ѿтвѣщѣ те ѿт всего⁵¹ именѣа твоего. и ѿтвѣщахъ мѣмъ⁵² глаголю: еже хоуеши теорити, твори. азъ же готовъ есмь прѣити все⁵³, еже идиесеши на мѣ⁵⁴. и егда ѿтствѣни ѿт мене сотона и възьдѣ къ богоу⁵⁵ и зѣкѣтъ господь⁵⁶ всѣа моя прѣити⁵⁷. и прѣе все мое богатство.

Слышите ѿ мнѣ колкиъ горестъ под'ѣхъ. нмахъ .рл. тисоуѣ ѡвѣщѣ. и ѡтабуахъ ѿт нмахъ .з. тисоуѣ ѡстрыши на ѡдѣтїе ницимъ и сиротамъ и въдовицамъ и раслабленныимъ и слѣпимъ и хромымъ. имель мѣмъ .н. сѣтъ оубо ꙗсъ⁵⁸, иже⁵⁹ соутъ бляди стады моихъ, имель мѣмъ .с. ꙗсъ⁶⁰, иже ми соутъ бляди домъ. имель мѣмъ .ѡ. тисоуѣ камнани и ѿт нмахъ ѡтабуахъ .г. тисоуѣ, да снмъ(и) ходетъ по градѡвѣхъ на куплю⁶¹ и что на нмахъ приношахъ, все раздавахъ⁶² ницимъ. и мало-мощнымъ. имель мѣмъ ѡслыщѣ (161^a). .рм. тисоуѣ, иже се ждрѣветъ и ѿт нмахъ ѡтабуахъ .е. сѣтъ и продавахъ на златѣ и что възьмахъ на нмахъ, все ѡтдавахъ ницимъ. и ѿт всѣхъ земель⁶³, елико ѿст ниципѣхъ было, всы ндѣхъ⁶⁴ къ мнѣ. и ѡтвѣрзениы соутъ были .д. дѣбрь дома моего, повелѣвахъ своимъ рабомъ, да внизъ соутъ⁶⁵ ѡтвѣрзениы⁶⁶, яко да не доидѣтъ ниципѣ и ѡбръщѣтъ затворенныы⁶⁷, нь шьд⁶⁸ възьмѣтъ елико мѣмъ доволно ѿст и сѣтворихъ къ моему⁶⁹ дому .л. трапѣзъ направленихъ ескамы пише на крышѣ уюждимъ и ницимъ.

И стоидоху къ дому моему⁷⁰ .и. трапѣзъ за въдовицѣ и за странниимъ, да еже ѿст хотѣлъ възьмѣтнн и ѡтноснаѣ, елико мѣмъ доволно было. и никтоже не⁷¹ идѣ на трапѣзы⁷² мои⁷¹ доволно накмы ѿст

хлѣбъ. ⁴³ S. уиствѣ. ⁴⁴ S. Іѡва. ⁴⁵ S. понеже. ⁴⁶ S. Іова. ⁴⁷ S. зане. ⁴⁸ S. ом. ⁴⁹ S. еже. ⁵⁰ S. не бе достоинно. ⁵¹ S. васяного. ⁵² S. ѡтвѣща емъ Іѡва. ⁵³ S. всѣа. ⁵⁴ S. мене. ⁵⁵ S. господу. ⁵⁶ S. господѡ. ⁵⁷ S. прѣити. ⁵⁸ S. пѣ. ⁵⁹ S. add. ми. ⁶⁰ S. .ѣ. сте пѣ. ⁶¹ S. на куплю. ⁶² S. раздавахъ sic! ⁶³ S. землямъ. ⁶⁴ S. гредехъ. ⁶⁵ S. стоеть. ⁶⁶ S. ѡтвѣрзениѣ sic. ⁶⁷ S. затворено. ⁶⁸ S. нь да възьдѣ. ⁶⁹ S. моему sic! ⁷⁰ S. ом. въ д .м. ⁷¹ S. ом. ⁷² S.

ицьмь нз дому⁷³ моего с праздни⁷⁴ недрыи. и мьмь есмь .г. ти-
доуци и .с. сът рьмь колокъ⁷⁵, что соуть ѿрлани все то за нищих,
са съ выну трапезе (161^a) испльмь⁷⁶ хлѣба. И мьмь есмь, и. пожь, ими же
соуть резади хлѣбъ на трапезе за нищих⁷⁷ и хлѣборезьцъ .и. бехоу же
некто уюждьлицн⁷⁸ видѣше мое промышленіе и възлюбихше и тѣи
послужити и глаголаху молеще ме: даждь мьмь, еда възможемо и мѣи
сътворити такоу службу, даждь⁸⁰ ми злато, да приѡбръщемь нищѣи
и по семь възвратити теом. и азъ то слышавь и въздрядвахъ⁷⁹ се
иже трѣбю(т) ѡт мене прѣити оуготоуленіе нищихъ⁸⁰ съ любокію
срьдцуюю и прѣихъ⁸¹ рукописаніе ѡт ныхъ и подахъ⁸² имь рукописаніе
и⁸³ елико просише, и не възтхъ ѡт нихъ залогу. тѣмь и тѣи съкръшише,
иже сътъщаше съ мною и раздѣвахоу нищимь.

И пакы придоме глаголюще ми: молимь⁸⁴ те, владыко господи!
оумилосрьдди се на ны иже да оукъмо, камо дѣемь⁸⁵ теом. ѡзъ
же подахъ⁸³ рукописаніе ихъ и проутохъ, тако (162^a) глаголю: вѣнцъ
камы приносят се ѡт вышнихго глаголю снце: иже нищимь даемь,
богоу даемьтъ праведнымь⁸⁶. И рьмь иже ми⁴⁸ соуть работали⁸⁷, ии
единомузъ злобы не сътвориш, иь оудръжахъ уесо ѡт мьзды ихъ.
науе же мое пастиени и горы и каменїа и мьзка и все пище
пасишди мьс⁸⁸. и глаголаху рьмь мои: господи! повѣли за милости
си, что хощемо ище придати нищимь, за не всего ѡбылаи мьсть.
имехъ же .с. ѡламы и десетъ жилицъ и кутароу, и въздымьзахъ се
на всакъ дѣнь и повелѣвахъ, да събырають все въздвицъ и прѣимь
кутаръ въспѣвахъ⁸⁹, ѡни же ѡтпѣваху и ѡт ѡлатира въспоминахоу
бога и прославашхъ господа.

И рьмь иже⁹⁰ и рькыиже иже ми прѣдстоухъ, въздымьлаху ѡлатиръ и
кутаръ ѡт рькы моего и ходеще на трапѣзъхъ веселыхоу съ съ дѣтми
моими выноу господа хвалѣще.

(162^b) ѡзъ же вьстаю всако утро, жрьтву господекы приношахъ, .тн.
козъмь и .вн. ѡвѣцъ, иже ѡсташше ѡт жрьтв⁹¹, раздѣлахъ нищимь и глаго-
лахъ тако: сїа прѣимете и помоланте се господекы за уеда мои. гла-
голю же⁹² камь, уеда мои: еда ѡни дѣти мое⁹³ съгрѣшише госпо-
декы глаголюще: како тѣи ѡтьць нашъ прѣбогатѣи моужь ѡстави насъ
и богатство свое и царство, науе приношаше нас⁴⁸ тѣльцъ за ѡлатара⁹⁴

на трапезе. ⁷³ S. дома. ⁷⁴ S. праздничныи. ⁷⁵ S. колѣкъ. ⁷⁶ S. тра-
пези испльмь. ⁷⁷ S. на трапезехъ нищимь. ⁷⁸ S. уюдницн. ⁷⁹ S.
-довахъ. ⁸⁰ S. нищимь. ⁸¹ S. прѣимь. ⁸² S. подадохъ ⁸³ S. от.
ръком. и. ⁸⁴ S. молимь. ⁸⁵ S. даемь. ⁸⁶ S. нищимь даемьтъ, съ-
дѣтъ праведнымь ⁸⁷ S. add. въ дом. ⁸⁸ S. сътъ. ⁸⁹ S. въспѣхъ. ⁹⁰ S.
ръки же ми. ⁹¹ S. жрьтви. ⁹² S. add. азъ. ⁹³ S. мои. ⁹⁴ S.

господены. Азъ тако⁹⁵ теорахъ за⁴⁸ .х. азъ, ѿтвекнже ми благоуцсти⁹⁶ аггелъ и ѿтергохъ се сатанинн.

Потомъ же прїидъ сатана и захжеже домъ мон⁹⁷ ѿгниемъ .х. тисоуфъ ѡкъць, ѡт нихъ же ѡдвяхъ се ницин и въдокице и .г. тисоуфе кампан⁹⁸ и .е. сът ралъ коловъ⁴⁸. такожде все погузъ. а проуа еса мон именїа предастъ гражданомъ монимъ, иже прїимлахъ ѡт мене влїи⁹⁹ дари. югда же слышахъ все вѣстин¹⁰⁰ горкыи мое, мно уисто погузъ ихъ и¹⁰¹ просланихъ бога (163^a) и не съгрѣшихъ.

Тогда діаконъ вѣдѣ¹⁰² мое срьдце и сътвори се мнѣ царемъ перскимъ и прїидъ въ градъ мон и събрахъ се съ сконни слѣжителн и реуе мнѣ: Сїи мужъ іовъ, иже прїиеть сладка землїаа, изъѡбылїа всего и раздалъ мѣст ницинимъ, слѣпимъ¹⁰³ и хромымъ и сиримъ и въдокицамъ, маломощнымъ и вѣстмъ тѣвзюфимъ. А кожию црѣковъ до конца разори. азъ же възданъ противъ дяломъ его, елико мѣст съдѣлалъ¹⁰⁴ вѣликомуу богоу.

Съберете се вси, пачинте¹⁰⁵ его и възмите все богатства его, еже соутъ вѣнѣтръ домоу (и) иже изъвѣнѣтръ¹⁰⁶. и ѡтвѣщавше рече емъ: иматъ .х. сыновъ и .г. дѣщерїи. егда¹⁰⁷ ѡтвѣгосе въ нно мѣсто и възвращѣше се погуѡветъ¹⁰⁸ насъ. рече къ мнѣ діаколь: неустрашанте се никого! азъ его въ добыть¹⁰⁹, иже мѣст двѣалъ ницинымъ. злїаахъ же и ѡгнию прѣдахъ и уѣда его погузѣхъ и тако рекъ: идѣмо и домъ его⁴⁸ разо(163^a)рїмо¹¹⁰ и уѣда его погузѣмъ. граждане же вѣдѣше истинѣ, еже рече царь перскы, изъвѣдоше¹¹¹ мене изъ града моего изъгнаше мѣ⁴⁸, домъ мон расхытише. зрѣхъ же ѡуина монма⁴⁸ скѣтлїанкы, иже бѣхъ сътвориалъ¹¹² на трапѣзахъ и на ѡдрѣхъ монхъ златїихъ. достоннѣ мѣст моужь нарекъ¹¹³ недостоннїихъ¹¹⁴. не нмахъ утѡ ѡтвѣщати, съмыслѣхъ же въ умѣ, якоже надраждлюшїи все нзуали ѡтерѣгши пыслати, како родитъ, тако и азъ поменѣхъ аггела господня глаголакшаго къ мнѣ. тако мнѣхъ яко въ нномъ градѣ бѣхъ а не бѣхъ наслѣдникъ славы. Егда корабль пондѣтъ по нзуннѣ мѡрсцїи и въздыгнеть се вѣтръ и влїи⁹⁹ влїини и крѣмїа въержетъ коткы и не имѣтъ другїи неуали. разкѣ молеть господа бога: коже мон! аще богатство мое погузѣтъ. мене же сподобы вѣнѣтн въ градъ, такожде поменѡухъ азъ, еже ми прѣжде рече аггелъ. прїидъ ми другѣмъ гла-

на ѡатаръ за нас. ⁹⁵ S. то. ⁹⁶ S. възвѣ(с)ти. ⁹⁷ S. ѡт. домъ, ми. ⁹⁸ S. add. и .е. сът ѡслици (sic!) ⁹⁹ S. велїки. ¹⁰⁰ S. вѣсе съвести. ¹⁰¹ S. погузѡхъ. ¹⁰² S. ѡубедекъ. ¹⁰³ S. слѣпнѣмъ. ¹⁰⁴ S. съдѣлалъ. ¹⁰⁵ S. попачнїте. ¹⁰⁶ S. и иже изъвѣнѣтръ. ¹⁰⁷ S. егда ¹⁰⁸ S. погузѣе. ¹⁰⁹ S. добытїа. ¹¹⁰ S. разоорїти. ¹¹¹ S. изъдоше. ¹¹² S. вѣхъ сътвориалн. ¹¹³ S. нъ рекъ. ¹¹⁴ -мехъ S. ¹¹⁵ S. дїти твоѣ. ¹¹⁶ S. мон.

сннѣ : дѣти твоѣ¹¹⁶ погубише. и въ (164^a) лѣни ѿскрѣбѣх се много и ризѣ свое раздрахъ на телѣ моемъ и рѣкохъ покѣдаешому мнѣ : како дѣти мое¹¹⁶ погубише и тѣи како збѣжа. и възоупнѣхъ господевы глаголюе : господь дастъ, господь възвѣтъ, яко господевы годѣ быстъ, тако и быстъ. боуднѣ имѣ господниѣ благословенно ѿтъ мнѣ и до вѣка.

Видѣхъ же сатана, яко не възможе ѿдолѣти мнѣ, и възвѣдѣхъ къ господоу и испроси тѣло мое, наложити на мѣ¹¹⁷ рани и стрѣпи¹¹⁸ лютиѣ. и прѣдѣстъ мѣ господь въ рѣцѣ его, и творити на телѣ моемъ, еже хощеть, доуше же мое не дастъ въ ѿблѣсть его. азъ же седохъ на прѣстола моемъ извѣльнѣ града скрѣбѣхъ и моле се¹¹⁹ ѿ уедѣхъ моихъ¹²⁰ и помышляхъ, яко въпадохъ въ вѣликоу сеть и прѣидѣхъ сотона съгнати мѣ съ прѣстола моего. за .г. уасе неможе мѣ съгнати. ѿнѣ же сътвори¹²¹ ѿ мнѣ, възложи¹²² прѣвѣсѣ люте рани на глазѣ мою яко прони¹²³ болѣзны вѣликоѣ ѿтъ вѣрѣхъ до нокѣтъ ногѣ моею¹²⁴ и съ вѣликоу (163^b) скрѣбѣю и боренїемъ¹²⁵ сѣдѣхъ подъ гниошѣмъ¹²⁶ и напальни се тѣло¹²⁷ мое урѣи и слѣзѣ моихъ¹²⁸ напальни се землѣ яко¹²⁹ воды, и оуды моего тѣла напальнише се урѣи¹³⁰. и глаголахъ урѣкѣмъ¹³¹ ѿпадающимъ ѿтъ тѣла моего : възвратите се и стонте на мѣсте¹³², идѣже есте поставлени, доидѣже ѿтѣметъ¹³³ къ, иже еи мѣст поставленъ¹³⁴, доколы съвершѣхъ повѣльнѣ¹³⁵ мѣи.

И сѣдѣхъ¹³⁶ .з. лѣт на¹³⁷ гниошѣи извѣльнѣтрь¹³⁸ града въ лютихъ ранахъ и¹³⁹ видѣхъ своихъ уедѣ ѿуми¹⁴⁰. смиренноу же мою¹⁴¹ женихъ оузрѣхъ¹³⁹ посещѣ¹⁴² водоу ѿтъ врат до вратъ бесуѣстномъ¹⁴³, егда бы кто дѣла⁴⁸ еи хлѣбъ, да дастъ мнѣ¹⁴⁴. азъ же глаголахъ своимъ жени¹⁴⁵ ѿ помощени боляръ¹⁴⁶ сего града, кон не соу или хлѣба таково¹⁴⁷, иже идѣхъ пси мои¹⁴⁸. мои жени прѣдѣстонтѣ¹⁴⁹ прѣдъ врати ихъ яко рѣка. тако всѣ прѣдѣлахъ на милосрѣдїѣ¹⁵⁰ божиѣ. мнози вѣрменѣ мнѣ зѣвѣхъ¹⁵¹, тогда здрѣжа сотона, да не дадоутъ¹⁵² ни прошена хлѣба¹⁵³.

¹¹⁷ S. наложи мѣмъ (sic!) ¹¹⁸ S. троупи (sic!) ¹¹⁹ S. плауе се. ¹²⁰ S. своихъ. ¹²¹ S. ѿнѣ же еже помисли сътвориши. ¹²² odavle opet tekst Novakovičev Star. X, 163. ¹²³ N. пре и. ¹²⁴ N. до нокѣтъ моихъ. ¹²⁵ N. отъ. с кѣл. скр. и бор. ¹²⁶ S. N. и седохъ на гниошѣи кѣмѣ града. ¹²⁷ S. урѣи. ¹²⁸ N. моими слѣзами. ¹²⁹ N. отъ. ¹³⁰ S. отъ. и слѣзѣ моихъ . . . до урѣи, N. отъ. и оуды . . . до урѣи. ¹³¹ S. урѣкомъ. ¹³² N. на мѣсто, отъ. и ст. ¹³³ S. ѿтѣмѣт. ¹³⁴ N. послалъ. ¹³⁵ S. повѣльнѣ. ¹³⁶ N. add. зѣ. ¹³⁷ S. вѣ. ¹³⁸ S. извѣльнѣ. ¹³⁹ S. N. ии. ¹⁴⁰ N. add. плауе же видѣхъ. ¹⁴¹ N. смиренноу мнѣ. ¹⁴² S. зрѣхъ посещѣ. ¹⁴³ N. безуѣстномъ, S. възуѣстномъ. ¹⁴⁴ N. едаже дастъ кто еи хлѣба, да мнѣ принесеть. ¹⁴⁵ N. еи. ¹⁴⁶ S. помощенїѣ боляромъ. ¹⁴⁷ S. хлѣбъ таково. ¹⁴⁸ N. отъ. иже идѣхъ, пси домоу моего. ¹⁴⁹ N. стонѣше. ¹⁵⁰ N. прѣделахъ на смиренїѣ. ¹⁵¹ S. егда быстъ много мнѣ

(165^a) И открьже¹⁵⁴ жена моя носити коду и дръва и паует просити¹⁵⁵, яко едины от иншихъ, ниже¹⁵⁶ еси дивакоу, раздѣляше съ мною плачущи се и не въ наснищенїа ни⁴⁸ мнѣ ни тоу¹⁵⁷. И тако глагола ми жена: моужь, промъ и не дают ми инуесоже. Азь откыцахъ еи: нди¹⁵⁸ къ хлѣбопродавцѣмъ, еда би дали¹⁵⁹ что, и донеси ми да въкоушъ. Согола же оузна, что рень¹⁶⁰, и прѣобрази се въ хлѣбопродавца. мнѣши же она шкоже¹⁶¹ хлѣбопродавць мст и глагола емъ: даждь³⁰ ми мло¹⁶², да въкоушъ съ моужемъ моимъ¹⁶³. Он же рече: даждь³⁰ мы¹⁶⁴ цѣноу и възмы, колико ти потребно мст¹⁶⁵. Она же¹⁶⁶ рече емъ: откоудоу азь сицъ¹⁶⁴ имамъ сребро¹⁶⁷ неinesi ли за насъ, колико прѣхемъ¹⁶⁸ от непрѣзани, да ако хошеши помн локат(и), помнлоуи, ако ли тѣи еси выдѣль¹⁶⁹. Он же рече еи: ако не⁴⁸ бисте злы били, не бисте зла прѣимнли¹⁷⁰. нь егда хлатицъ менмашн даждь ми едины (165^b) класи от⁴⁸ главы твою и възмы не⁴⁸ .г. хлѣбъ¹⁷¹ и да ебудеть ти¹⁷² за .г. днѣ. она же помысли въ своемъ срдци: что¹⁷³ докзаетъ власъ¹⁷⁴. да не възмы хлѣба и¹⁷⁵ наснищъ¹⁷⁶ моужа и себѣ. и рече емъ: въстанн и възми си⁴⁸, елико ти трѣбъ. Онъ же въставъ възъмъ ножницъ и отстръже всѣ главы же и дастъ еи хлѣбъ¹⁷⁷, всю еи⁴⁸ главноую одѣждоу красоти откытъ¹⁷⁸. она же принесе ми хлѣбъ¹⁷⁹. сатана же идѣише въ слѣдъ еи отан, да слышитъ, что ми хомѣтъ беседовати¹⁸⁰. егда приелъши се къ мнѣ жена пауе плакати въплющи¹⁸¹: ѡбъ, ѡбе, что сдѣнши на¹⁸⁷ гнонши изкъль града¹⁸² въплющи¹⁸⁴ толнко лѣт¹⁸³ идѣи се своего спасенїа. азъ же яко рѣлъ¹⁸⁴ кождоу отъ крат до кратъ просещи хлѣба. мы же отасмо¹⁸⁵ въс памети. сыноке и дѣщере моего урѣка¹⁸⁶ погыкоше до конца. тыи же сдѣнши на гною¹⁸⁷ сирѣдъ⁴⁸ въ урѣкѣхъ. азъ же

(време)ни минувши. ¹⁵⁸ S. да ми дадутъ. ¹⁵⁵ N. видѣвъ же сатана непрѣменною моею срдце, и тоу оудръжа, да мнѣ не дадоутъ ни просенїа. ¹⁵⁴ N. add. се. ¹⁵⁵ N. понде просещите. ¹⁵⁶ N. і еже. ¹⁵⁷ N. мен, S. иннїа (sic!) ¹⁵⁸ S. N. понди. ¹⁵⁹ N. ти дадоутъ. ¹⁶⁰ S. рекохъ, N. еже рекохъ еи женѣ. ¹⁶¹ N. мн. жена моя, уловкъ. ¹⁶² S. N. add. хлѣба. ¹⁶³ N. да дамъ моужоу моему и себѣ. ¹⁶⁴ S. N. от. ¹⁶⁵ N. елико хошеши, S. елико ти трѣбе мст. ¹⁶⁶ S. сицъ. ¹⁶⁷ N. сребрннцъ. ¹⁶⁸ S. прѣхмо, N. прѣимсмо зла. ¹⁶⁹ N. от. ако ли etc. ¹⁷⁰ S. приели. ¹⁷¹ N. възми хлѣба. ¹⁷² S. еи, N. яко камъ ебудеть съ моужемъ. ¹⁷³ S. add. мнѣ, N. add. мнѣ. ¹⁷⁴ N. докзаетъ власи. ¹⁷⁵ S. add. да. ¹⁷⁶ N. наснитн. ¹⁷⁷ N. .г. хлѣби. S. .г. хлѣба. ¹⁷⁸ N. mjesto всю еи гл. itd. и всемъ зрештнмъ. ¹⁷⁹ N. и прѣемше и доузе ми .г. хлѣби, S. haec omnia om. ¹⁸⁰ S. N. глаголати. ¹⁸¹ N. глаголюшти. ¹⁸² S. add. въ урѣкѣ. ¹⁸³ S. толнн лѣта. ¹⁸⁴ N. add. недостонна. ¹⁸⁵ N. S. остахомъ. ¹⁸⁶ N. дѣштерн мое и трос. ¹⁸⁷ N. S. въ (N. оу) гноншти. ¹⁸⁸ N. прѣимстн. ¹⁸⁹ N.

на(166^a)гоуѣнища смытаю се дѣнь и ношѣ, да би ми даль некто комат хлѣба да принесоу¹⁸⁸ тебѣ. да еще ми кто даст, немасируь себе¹⁸⁹, нь раздѣлим себе и тебѣ¹⁹⁰, за не сръдце мое болит¹⁹¹ за тебѣ. яко реуе ми понти¹⁹² къ хлѣбарекн¹⁹³ просити хлѣба, и млидох¹⁹⁴ хлѣбо-продакца¹⁹⁵. реуе ми: дждь ми сръбрьницъ за хлѣб¹⁹⁶. азъ же ска-заша¹⁹⁷ нагъбоу машоу. и реуе ми: а ти дждь²⁰ влась¹⁹⁸ главы свое¹⁹⁹. азъ же въ сръдци своемъ рѣкохъ умоу: възъмь²⁰⁰ же, елико ти трѣбѣ. онь же вѣстави и възъмь ножицъ и ѡстрыже главы мое на порзганіе прѣд всемь градомь²⁰¹. и подивнше се глаголахоу²⁰² тако: итѣ ли сѣа госпожда и царица, яко²⁰³ имешше въ домоу си .дѣ. дѣбрь²⁰⁴ съ хлѣвси. ксы приходешен поклонити се²⁰⁵ ен съ оуспііемь и страхомъ въхождахоу, мыма же²⁰⁶ свое власы даст на ѡстриженіе²⁰⁷ за хлѣб. итѣ ли имѣла каинли, кое соу носил есая благоа по зѣ(666^b)м-лех и масицали нищнх? мымаже²⁰⁸ даст главу²⁰⁴ на ѡстриженіе. выдите ли, сѣа имаше .и. трапезъ пльнѣх всякого блага неперѣстанио дѣнь и ношѣ²¹⁰ масищеніе нищнмь и тужднмь²¹¹. мыма подѣст главоу на ѡстриженіе за хлѣб²¹². выдите ли сѣа²¹³ корнта злата и сръбрьна, въ нмх же ноуз оумылаше²¹⁴, сѣа мыма²¹⁵ боса ходитъ по каля. науе же свою главу даст на ѡстриженіе за хлѣб. выдите ли, иже имаше златіе ризы и бесценіе, мыма²¹⁶ носитьъ крѣтище, главы не помилкоа. выдите ли, иже имаше ѡдрокъ злата и сръбрьне²¹⁷, мыма продаст власы свое²¹⁸ за²¹⁹ хлѣб. да глаголю ти, Іоуз! до-дѣи ми се и стидѣ болазнію²²⁰ сръдце мое, кости мое ськршнше се. вѣстави самъ и примн²²² хлѣбъ и масити се и рѣи слово къ го-снодоу и оумрѣи! азъ же пакы пондоу слызешѣи²²³ ѡ твоен болазти²²⁴.

и еже ми кто дастъ, азъ сама не масиштаю се. ¹⁹⁰ *N.* мнѣ и тебѣ, *S.* раздѣлаемъ тебѣ и мѣне. ¹⁹¹ *S.* *N.* add. въсегда. ¹⁹² *S.* понди. ¹⁹³ *S.* хлѣбопродакцѣ. *N.* емь. ¹⁹⁴ *N.* обрѣтохъ. ¹⁹⁵ *N.* add. и про-снхъ оу него, *S.* add. и итѣ даст ми. ¹⁹⁶ *S.* хлѣбы, *N.* сръбрьницъ и възъмь хлѣба. ¹⁹⁷ *S.* *N.* add. емъ. ¹⁹⁸ *N.* власи, *S.* власи. ¹⁹⁹ *N.* add. и възъмѣи хлѣбѣи .г., да камъ боудеть за .г. днн. ²⁰⁰ *S.* *N.* ргвот. вѣстави и. ²⁰¹ *N.* народомъ. ²⁰² *N.* народъ же подивн се и тако глагола, *N.* *S.* add. итѣ ли сѣа краинтелища (*S.* всемь) нищнмь жена Іокона? ²⁰³ иже. ²⁰⁴ *N.* кратъ. ²⁰⁵ *N.* поклонихоу се. ²⁰⁶ *S.* сага! ²⁰⁷ *N.* острѣшты. ²⁰⁸ *S.* саги же. ²⁰⁹ *S.* add. свою. ²¹⁰ *N.* mjesto мыма же даст главу itd. и многіе трапези сталили въ домоу своемъ на. ²¹¹ *N.* стрѣннмь. ²¹² *N.* om. мыма под. itd. ²¹³ *S.* *N.* add. иже имаше. ²¹⁴ *N.* add. и ризн многоцѣне. ²¹⁵ *N.* и сага. ²¹⁶ *S.* сага, *N.* om. науе же главу itd. ²¹⁷ *N.* om. главы не ном. itd. ²¹⁸ *N.* науе и власы свое даде. ²¹⁹ *S.* ма. ²²⁰ *S.* om., *N.* mј. додѣи itd. дотоужн ми се болазнь. ²²¹ *N.* кости ськршнн (*sic!*). ²²² *N.* възъмь. ²²³ *S.* слызешѣи. ²²⁴ *S.* ѡ твоен болазти, *N.* om. азъ

И ѿтвѣрахъ ми речехъ: .з. лѣтъ имамъ²²⁵ къ гноишѣи (167^a) и къ злымъ стрѣлѣмъ и къ урьтѣмъ тѣло мое²²⁶ трѣлѣше, и душа моя не ѿскрѣси се ми смѣте се за мою болѣсть, елико за сѣа словеса, иже ми рече, ико да рече²²⁷ и²²⁸ оумрѣ. тако мнѣ ми се, и наше дѣти аще еише прѣисли добра, заа хотеть ѿт ткоего ипоуешиа²²⁹ прѣити, за не заа глаголаа еси²³⁰ и за не въспоминаемши еликое богатство на ако тебе послашаю рече слово къ богоу²³¹, ище богатство ипоуешии. Уто не поминемши ѿноу сладост²³², егда бѣхомъ в есикихъ²³³ еликихъ земляныхъ, егда прѣихомъ ѿт господѣа елика²³⁴, злымъ ли не трѣлимъ²³⁵, и спомени²³⁶ ѿ еси. дондѣже господѣ оумилосрѣдит се и поимлоуесть насъ. иа елики ли тѣи дѣлакоа грѣдоуша по тебе²³⁷ и сѣмоуешиа²³⁸ ткое срѣдце и оумь, да не прѣлѣстимши. и тѣ тебе прѣлѣсти ико едичи жену несмыслѣну, иже прѣлѣстимше²³⁹ своемоу жи, и ио(167^b)гоуешии²²⁹. Азъ же пакы ѿвратихъ се, еидѣхъ сатанѣ стоеща заа женою моею и речехъ имоу: ѿтиди ѿт мене и сѣры се или ти се мнѣ, аль егда въпадѣть въ стѣпницу мошь имать, или лѣтѣше птица²⁴⁰ егда въпадѣть въ стѣпницу²⁴¹, мошь имоуе²⁴². и еше ти⁴⁵ глаголю: аще хочешши изыти борити се²⁴³ съ мною. тогда сатана ѿтступи²⁴⁴ ѿт жени мое²⁴⁵ и вѣстѣа²⁴⁶ въ силака горно глаголю: иждѣ²⁴⁷ бо іѿкѣ! азъ тебе много заа сѣторихъ и прѣтѣрѣхъ еси страсти еликии на теле своемъ и пакы съ палтѣю ѿстѣмши. аще и стрѣли имамши²⁴⁸. азъ есмь духъ на съ²⁴⁹ къ велиции скрѣви есмь оуеении ѿт старѣихъ оуеении²⁵⁰ едичи дѣгомоу ѿдолзи ииждожи его, иже скрѣхъ се²⁵¹. въсь⁴⁸ несѣкъ въхъ и насина лѣжемоу оуста, ико²⁵² не възможе ѿдолзи силѣ(168^a)ишому тебе²⁵³. и елики въхъиеть ѿд лѣки²⁵⁴ и въхъелунит се²⁵⁵. такожде и тѣи іѿкѣ докоаи еси былъ къ строуицѣмъ злымъ. на ѿдолѣа еси борѣишь монѣ, еже азъ нанесохъ²⁵⁶. Тогда сатана¹²⁹ посрамѣ се ѿтидѣ²⁵⁷ ѿт мене за .г. лѣта.

же пакы. ²²⁵ N. имать тѣло мое. ²²⁶ N. ом. въ ур. т. м. ²²⁷ N. add. слово къ богоу, S. add. къ господѣ. ²²⁸ S. add. да. ²²⁹ N. ѿт ткоихъ злымъ глаголю. ²³⁰ S. N. ом. за не з. гл. е. ²³¹ S. господоу, N. речеу съпротивно господѣи. ²³² N. сладост. ²³³ S. въсѣхъ. ²³⁴ N. елика добра прѣихомъ ѿт г. ²³⁵ S. прѣтѣрѣимъ. ²³⁶ N. помени, S. въспомени. ²³⁷ N. въсѣа тебе. ²³⁸ S. сѣмоуешиа. ²³⁹ S. -ши. ²⁴⁰ S. add. мошь имать. ²⁴¹ S. къ рѣцѣ лѣкѣ. ²⁴² S. ом. и. им., N. ом. или ти се мнѣ itd. ²⁴³ N. изыди и борѣ се. ²⁴⁴ N. add. ѿт мене и. ²⁴⁵ S. ѿ жени моеи add. и ѿтидѣ. ²⁴⁶ S. ста. ²⁴⁷ N. иждѣ. ²⁴⁸ S. имамши. ²⁴⁹ S. на самъ. ²⁵⁰ S. ом. ѿт ст. оуу. ²⁵¹ N. ом. и пакы съ палтѣю itd. ²⁵² S. add. лѣже. N. и пакы въхъ несина засоу оуста моя и. ²⁵³ S. N. себѣ. ²⁵⁴ S. ѿдолѣи въхъиеть. ²⁵⁵ S. въхъелунит се. ²⁵⁶ N. ом. и елики въхъи itd. ²⁵⁷ S. N.

Имнѣ же уѣда мои оумноксръдите се и съмыслите²⁵⁸ мое страсты, еже пострадахъ, помнѣже ннѣто болѣе яко многосръдїе²⁵⁹.

Егда съкрьшихъ²⁶⁰ .з. лѣтъ въ строупѣхъ моихъ²⁶¹ и въ рамахъ, се слышаше царїе²⁶² злата мои²⁶³ и въздыгоше се и прїидохе къ мнѣ²⁶⁴ всакъ ѿт своеи земли оутѣшити ме. Егда приближише се къ мнѣ и възвннше съ слъзми и вси ризы своеи царскыи рздраше и покръгоше на землю и въ мѣсто мене землю целникахъ. стоимше .з. днѣи и .з. нощи и никомъ недаше принти к себѣ желающе и тешече²⁶⁵ мене. и въпросише ме, (168^b) ѣст ли что ѿстало ѿт злата и сръбра твоего²⁶⁵ богатства. егда плуехъ исповѣдати мое страсты, еже пострадахъ и за къщяниомъ каменїе²⁶⁶ и оудвннше се и въсплескаше сконми рзками глаголюще: яко выхошь събрали²⁶⁷ .г. царства наша, кее богатство, сръбро и злато, и высеръ и уѣстномъ каменїе къщше и пръславненше²⁶⁸ твое богатство²⁶⁹ и пачменитен ѣси всахъ мась²⁷⁰. Егда прїидохе къ Аксудоу, въпросише къ градъ: ѣст²⁷¹ Іѡвъ всемоу Египтоу²⁷² царь? и глаголаше: съдѣтъ къ гнонши изъвнъ градъ. имать .з. лѣтъ, яко нѣтъ въшьль къ градъ. и пакы рекоше²⁷³: богатство его како? исповѣдаше мнѣ ѿ всахъ слъзенишии се.

Слышавше же оин изыдохе изъвнъ градъ съ граждани и показаше мнѣ²⁷⁴ къ гнонши. оин же не върочаше глаголюще: нѣтъ то Іѡвъ. Едини же свратикъ се тамариски²⁷⁷ царь реуе²⁷⁶: ты ли ѣси Іѡвакъ²⁷⁴ царь нашъ? и въсплакахъ се²⁷⁷ глаголю: главъ (169^a) мою землю²⁷⁸ покрыхъ. И ѿтирыхъ главоу²⁷⁹ и рекохъ: азъ ѣсмь Іѡвакъ²⁷⁴ царь. Егда же поклонихъ се мнѣ, падоше на землю главами сконми²⁸⁰. конни же ѿнѣхъ .г.-ехъ царь зрѣше лъжешехъ яко мрътъвѣхъ за .г. улсе къщяше глаголюще²⁸¹: некъши²⁸², яко сїи ѣст Іѡвакъ²⁸³, иже послаше по всахъ градъхъ и по всахъ земляхъ вса благда и масишаше все мирїе, како домъ его ѿвзсте и самъ себѣ мрътва сътвори²⁸⁴. сътворише²⁸⁵

ѿтстѣни. ²⁵⁸ N. оумнрните се и слышните. ²⁵⁹ N. ом. еже пострад. itd. ²⁶⁰ N. съкрьши се. ²⁶¹ N. къ страсти мои. ²⁶² N. add. земляни. ²⁶³ S. злата моего add. еже ми вистъ, N. add. иже ми се събнше. ²⁶⁴ S. въздыгнше се, N. въздыгнъ се, reliqua om. ²⁶⁵ S. add. ѿт великаго. ²⁶⁶ S. add. мое. ²⁶⁷ S. аще висио събрали ми вси. ²⁶⁸ S. пръславное вное. ²⁶⁹ S. царство. ²⁷⁰ и N. Егда приближ. се къ мнѣ itd. sve do konca izostavljeno. ²⁷¹ N. праем. гдѣ. ²⁷² N. семъ земле. ²⁷³ N. въпросише. ²⁷⁴ N. ме. ²⁷⁵ S. фамирскы, N. фамидискии. ²⁷⁶ N. къ мнѣ реуе ми. ²⁷⁷ S. ом. царь и. и. въспл. се. ²⁷⁸ S. землюю (sic!) си. ²⁷⁹ N. ом. нашъ и въспл. се глаг. itd. ²⁸⁰ N. оин же падше поклоннше ми се лїцемъ до земли. ²⁸¹ N. царь глаголахоу къ себе. ²⁸² S. N. невероуемъ(-о). ²⁸³ S. Іѡвакъ add. и пакы расъждаахъ хоте зидати истинъ ѿ мнѣ и глаголаахъ: едѣ си ѣст Іѡвакъ. ²⁸⁴ N. ом. иже послаше itd. ²⁸⁵ N. add. же оин .г. царїе. ²⁸⁶ N. отвѣшита

ѿ мнѣ глаголюще .з. днѣ. рече же Елюѡсъ²⁸⁶ къ царемъ: приближи мѣ²⁸⁷ къ мѣмоу, да видимъ къ истинѣ юст ли Іовакъ или имъ²⁸⁸. И падохе далече мене глаголюще⁴⁸ и немоуще тръпети сирада моего²⁸⁹ и пакы въздвигше се приближише се къ мнѣ дръжеше въ рѣкахъ благокомїа многа²⁹⁰ и тмшномъ кадеше се ѡкрѣсть²⁹¹ и сътворише .г. днѣ кадеше²⁹² и приближи се Елюѡсъ²⁹³ рече ми: ты ли юси слыще, иже сїалъ юси во всенъ земли (169^b) и звѣзды, иже сїалъ юси мошїю всенъ вселениенъ²⁹⁴? Ты ли юси царь Іовакъ? и не⁴⁸ рѣхъ²⁹⁵: азъ юсмь. И въсплака пладუმъ великимъ и царскимъ и призва дръгъ свое²⁹⁶ и конни все²⁹⁷. Слышите плауа Елюѡса царя, како исповѣда богатство Іовково: како спадѣ славы прѣстола юго, како .з. тисѣщѣ ѡвѣць, иже раздѣлаше мнѣшнѣ. мнѣ гдѣ твои прѣстола стонтъ²⁹⁸? ты ли юси, иже .г. тисѡуще ѡтлоуула бѣше камнѣи, да приносеть²⁹⁹ на нѣхъ есла блага на нѣщѣ мнѣшнѣ? мнѣ гдѣ прѣстола твои стонтъ? ты ли юси, иже тисѣщѣ бѣше ѡтвѣнулъ колокъ на нѣщѣ мнѣшнѣ? ты ли юси, иже имѣше златїе ѡдрокъ? мнѣ лѣжнѣхъ у гношнѣ³⁰⁰. како слава твоего прѣстола? ты ли юси, иже имѣше прѣстола златъ съ висеромъ и бесценнѣи каменїемъ? како слава твоего прѣстола³⁰¹? ты ли юси, иже поставилъше и трапезъ (170^a) исплнѣи всѣхъ благъ на нѣщѣ мнѣшнѣ? како слава твоего прѣстола³⁰²? ты ли юси златїе сътвориши свѣщнїицы? мнѣ ѡжидѣши зарѣ мѣсеунїе. како слава твоего прѣстола? ты ли юси, иже юси посмѣвалъ всѣмъ злоткорѣшнѣи и грѣшнѣи? како слова твоего прѣстола? Таже есла пладе се и сетїе³⁰³ Елюѡсъ царь изрече.

Елѣдѣ рече. ²⁸⁷ N. пристоупнѣмо. ²⁸⁸ N. видимъ, юст ли се Іовъ истинно или мѣ, S. или юст Іовъ или мѣ. ²⁸⁹ N. егда же приближише се хрѣште прнѣи близъ мене и лѣѣ не възмогше сирада ради моего. ²⁹⁰ N. билѣе комїе. ²⁹¹ S. add. съѣе. ²⁹² N. и коннїи нѣхъ тамѣи мѡсеште и кадеште около себя. ²⁹³ N. и приде Елѣдѣ. ²⁹⁴ N. отъ ты ли юси слы. itd. ²⁹⁵ N. и отвѣстѣвъ рекохъ емоу. ²⁹⁶ N. add. царѣ. ²⁹⁷ N. add. и глагола имъ, *dalje drugačije*: приближите се, се юсть Іовакъ царь вѣшнѣи. И дошѣдше къ мнѣ въпрашаху мѣ: гдѣ юсть многославнѣи прѣстола твои и како твое злато и многоценно каменїе и висеръ и рїзи, како одешиа оубогнѣхъ и храми мнѣшнѣи и сїрнѣи, и како столови златїи и одроке съ каменїемъ многоценнѣи, и како трапези оубогнѣхъ исплнѣене всѣхъ благъ земльнѣи, како множество камнѣи и колокъ рѣла, иже крѣмлаху оубогнѣхъ и мошаху имъ мнѣшнѣи и потребна, како . . . *dalje* и N. (str. 165) нема. ²⁹⁸ S. отъ мнѣи гдѣ тв. пр. ст. ²⁹⁹ S. приносеть. ³⁰⁰ S. въ гношнѣи. ³⁰¹ S. отъ ты ли юси иже имъ. пр. зл. itd. ³⁰² S. add. ты ли еси, иже цркѣи песнѣи проглашѣше? како слава твоего прѣстола. ³⁰³ S. жалѣе. ³⁰⁴ S.

Аз же помолах се нмь : прѣставиште, да и азъ рекуъ. нмнмх испокытъ камъ и прѣстолю мой и славу его. мой прѣстолю стоить въ свѣтъхъ прѣкраснъ и слава его ѿ дѣсноую царя небеснаго. прѣстолю мой вѣнымъ мѣст, муръ въсь прѣидеть³⁰⁴. мой прѣстолю мѣст на истинненъ земли и слава его вѣнмалъ мѣст, води прѣсекинууть и пондѣтъ къ дноу и реки мое не прѣсекинутъ и прѣстолю мой въ вѣны прѣвѣмають. ксы царне и кнѣзы прѣити хощете, а слава ваша яко зръцало мѣст. моя же слава и царство (170^b) въ вѣны. красота на оружи ѿца небеснаго мѣст. тако глаголахъ на нмь, да умалкнѣтъ.

И разгнѣва се Сѣлифазарь³⁰⁵ царь и реуе мноплѣмнникомъ : что се кыст доволно³⁰⁶ уюдо. мы прѣидохом³⁰⁷ с нашими кон, да оуѣшнмъ Іоѡка, ѡн же гнѣваѣтъ се на нас и плауе подобит се³⁰⁸ глаголюе намъ : идете на свою землю. тѣ же сѣде на гноншѣ³⁰⁹ и намъ прѣтнѣтъ глаголюе : царства прѣидоутъ и кнѣзы, мое же царство прѣвѣмають въ вѣны и вѣкомъ. и къдыже се Сѣлифазарь³⁰⁵ занмъ срьдцемъ³¹⁰ глаголюе конномъ своимъ и всемъ царемъ : азъ пондох, ми ксемо дошли на зтемненіе Іоѡка³¹¹, а ѡнъ (насъ) посрлами прѣдъ нашими конни.

Тогда царь Вельдадь³¹² прѣиетъ его за рекуъ³¹³ и реуе емъ : нѣст тако право улоктноу скръьнѣх ѡтвѣщати, а не тькмо ерѣ³¹⁴ рани носит на себя, мы же здраен ксемо, нѣ ѡт рани прѣстѣпннѣ не смѣмо къ немъ³¹⁵. молю³¹⁶ ти се, оуминлосрьди се, да зведемы, (171^a) ѡда въ жалости срьдца своего въспоменѣвъ прѣжннее царство свое и славу глаголахъ мѣст тако намъ. азъ да ви рекуъ : кто не уднѣит се ѿ семь наказанію Іоѡкоу³¹⁷ и раниамъ и трѣпенію. ѡставьте ме да идѣ къ немъ и оуѣкъ ѡт него истинѣ. И къдыже се Вельдадь³¹⁸ и прѣиде къ мнѣ и реуе ми тако : тѣи ли ксн Іоѡкъ ? и ѡтвѣщахъ : азъ ксемъ³¹⁹. и реуе ми : кѣн срьдце твоє истинно ? и ѡтвѣщахъ азъ : нѣст истинно, за не на земли нѣст истинно³²⁰, нѣ на небесехъ истинно мѣст мое срьдце, за не на небесехъ нѣст рати ми нависти³²¹.

И ѡтвѣща ми Вельдадь³¹⁸ : право глаголюешн Іоѡкъ, нѣст истинн на земли, въ вѣрѣе мира мѣст и въ вѣрѣе ратѣет се³²², истинна на небесехъ късегда стоить. нмнм же оузнѣлахъ³²³, яко разоумъ нмнмши въ

add. а слава его не прѣидеть. ³⁰⁵ S. сѣлифазъ. ³⁰⁶ S. днѣно. ³⁰⁷ S. прѣидомо. ³⁰⁸ S. плауе подѣнжет се ³⁰⁹ S. къ гноншн. ³¹⁰ ovim словом opet роѣима текст N. str. 166. ³¹¹ S. N. Іоѡко. ³¹² S. Вельдадь, N. Сѣдадь ; царь om. ³¹³ ovdje prestaje rukopis S. ³¹⁴ N. и. ³¹⁵ N. om. мы же здр. itd. ³¹⁶ N. праem. ти же цароу Сѣлифазе. ³¹⁷ N. что не днѣите се наказанію Іоѡкоу. ³¹⁸ N. Сѣдадь. ³¹⁹ N. add. кнѣ'шн царь земли сем. ³²⁰ N. истинна. ³²¹ N. и немѣкнстнн. ³²² N. ратна мѣст. ³²³ разоумѣхъ. ³²⁴ N. рани. ³²⁵ N. add. кога *

сърдци своимъ, нь рци ми единого слоко еже въпроси те, и аще ми ѿт-
вѣщаеши и яше яси въ прькомъ разоумѣ, рци ми: на кого надеяши
се? рѣкохъ: (171^b) на бога спаса моего и пакы въпроси ме: кто богатство
твое възеть и възложи на те рани сїе? и ѿтвѣщахъ азъ: богъ. и
пакы рече мы: егда се на бога надеяешь, поуто ти въздасть страсти³²⁴
сїе, и твое богатство възеть, и нинуто же не ѿстаетъ тебе? есаки
царь своего избраниаго конна любить и даруетъ. и ѿтвѣщахъ азъ:
нинутоже никогдаже не можетъ пспитати глѣбниъ прамудрости божїе
ни рѣци на господѣ³²⁵ крыко. и пакы въпроси ме: скажи ми Іовѣ³²⁶,
егда яст моудрѣсть къ тебѣ, како слынце исходитъ ѿ востока и за-
ходитъ на западъ, и ѿбрътаеши³²⁷ ютъ на мѣсто, идже исходитъ?
научи ме, да оувемъ. азъ же ѿтвѣщахъ имъ: егда въ ме смыслъ и
сръдце мое, поуто не рѣизъ вѣлмуїа господниа и похоулиши ми своего
владыкоу да не боудоу³²⁸. есоуть³²⁹ уловѣци на земли палтени, иже
хотеть (172^a) моудрѣствовати ѿ небесныхъ, ѿни же соуть земли и прахъ.
нь разумете ныни: сръдце мое крѣпко есть въ мнѣ. въпроси же те³³⁰,
тїи же ми ѿтвѣщан: идѣиїе и питїе къ уста вьлазитъ уловѣкъ и
исходитъ въ стомахъ. рци ми, кто раздѣляетъ³³¹ къ немю и исходитъ
ѿсобѣ брашно и ѿсобѣ вода? рече ми Велдадъ³³²: нектимъ. азъ же къ
немю рѣкохъ: да егда нектиси свое палти, како стоитъ нектисиа како
да знаеши³³³? Рече Софаръ³³⁴: не въпрашаемъ те ѿ себя, нь за тебѣ,
да зкѣмъ, како яси. и оувѣдѣхомъ въ истиноу, яко разоумъ и сръдце
крѣпко яст въ тебѣ, нь уто хоуеши, да ти сѣтворишь добро. мы
ясмо .г. цѣрїе пришаи видѣти те. елико врауекъ имамо, вѣсѣхъ прїи-
вели ясмо врауекати³³⁵ те. азъ же ѿтвѣщахъ: врауеканїе мое³³⁶ и
здравїе³³⁷ ѿт бога³³⁸ яст и еже врауекъ сѣтворен. глаголющъ (172^b) же
ми съ ныни прїиде жена моя ѿ работи³³⁹, прѣжде бо не прїидѣ
къ немю боещи се, да не ѿтвѣдѣтъ³⁴⁰ на свою землю. Егда прїидѣ³⁴¹
и падѣ на ногахъ³⁴² ихъ плачуущи се³⁴³ и глаголющїи: знаеши ли цѣроу
Елифазаръ³⁴⁴ съ двѣма цѣрема, какова бѣхъ съ нами и колїко правды
и славу царскъ³⁴⁵ имѣхъ. съ ныни видите ѿдѣждю мою. тогда всы цѣрїе
въскликнѣвше съ плачуть великимъ рыдающе³⁴⁶ и съельи Елифа-
заръ³⁴⁷ царскъ ризу дастъ ен³⁴⁸. жена же моя моли цѣре³⁴⁹ глаголющи:
нашего. ³²⁵ N. om. скажи itd. ³²⁷ N. обретасть се. ³²⁸ N. om.
егда въ ме сьм. itd. ³²⁹ N. соуть add. мнози. ³³⁰ N. add. и азъ
едино слоко. ³³¹ N. делать. ³³² N. om. ³³³ N. како знати хоуеши.
³³⁴ N. add. другы царь. ³³⁵ N. цѣлнн. ³³⁶ N. целба моя. ³³⁷ N.
om. ³³⁸ N. отъ господѣ моего. ³³⁹ N. add. юже немеше. ³⁴⁰ N.
да не въскитнѣше отвѣдоутъ ю. ³⁴¹ N. add. и покони се. ³⁴² N.
на ноге. ³⁴³ N. съ плачуть. ³⁴⁴ N. Елифазе. ³⁴⁵ N. и колїкоу славоу
и ризїи царскїе. ³⁴⁶ N. add. и плакаше се прѣсташе. ³⁴⁷ N. Ели-

рците кони³⁵⁰, да расконають храминиъ, да яндѣтъ мое дѣти, еже
 подани падши се³⁵¹ и да възмѣ кости ихъ и погрѣбемъ ихъ, за не
 азъ едина не морѣхъ расконати³⁵², да бѣхъ кидѣла и кости ихъ, како
 нагоубко мѣст мое урѣко, како роди .i. дѣтѣи и въ еднѣи часъ по-
 грѣшихъ всѣхъ, ни единаго погрѣбохъ. И послаше царѣи конни, да разо-
 шаютъ³⁵³. (173^a) Азъ же рѣхъ царемъ: истроуждате конни, не ѡбръщюу³⁵⁴
 дѣти мои, за не възвѣсена³⁵⁵ соуть на небеса ѡт творца ихъ и бога³⁵⁶.
 тогда царѣи ѡтвѣршаше ми тако: кто да не³⁵⁶ речеуть, яко менство
 еси³⁵⁶ и помѣже глаголюши, яко възвѣдоше дѣти твоѣ на небо³⁵⁷.
 азъ же имъ рѣкохъ: възвѣдѣните ме и оукрѣпете ме подъ мышци стати³⁵⁸
 и вѣстаетъ исповѣямъ се³⁵⁹ господевы и богоу³⁵⁶ и сътворихъ мо-
 литвоу на дългоу и рѣкохъ имъ³⁶⁰: възрѣните на небо на вѣстокъ.
 и възрекше³⁶¹ царѣи и жена моя кидѣтѣи дѣти мое съ прѣскѣтими
 вѣтци прѣдстоюще въ славу небесней. жена же моя паде ми на ногу
 радующи се и глаголющи ми: Господи мои, шши разоумехъ³⁶², по-
 милова насъ богъ и ѡстави память нашего рожденїа въ вѣки и вѣ-
 комъ³⁶³. рече ми³⁶⁴: Ако поклонши ми, пондоу въ градъ поуйю и посплю
 мало и въ (173^b) станѣи на работѣ³⁶⁵. и пондѣ въ градъ и паде въ мсламъ,
 идѣже кидѣхъ колени мои³⁶⁶. и възвѣгши оумрати. и князѣ³⁶⁷ града
 того възмыслише и ѡбрътоше ю въ мслахъ лежешѣ³⁶⁸ мрътѣхъ. вси
 же граждани то видѣше възвоунише³⁶⁹ плауемъ вѣликимъ. слышавъ бѣст
 гласъ³⁷⁰ въ всѣмъ градѣ и вси стеноше се и ѡбрътоше ю мрътѣхъ и възмы-
 шаше слызѣше съ рыданїемъ вѣликимъ³⁷¹ иъ тѣиу уловци иъ и во-
 локъ, иже бѣхъ при мслахъ моихъ, плающе³⁷² бымоу се зрѣше (ю)
 мрътѣхъ. възмыше граждани погрѣбоше ю въ храмѣ, идѣже лѣжаху
 дѣти мое³⁷³. ниши же граждани вѣпѣахоу плающе: кидѣте ли нашѣхъ
 хвалѣи и славоу, како не погрѣсе въ славу³⁷⁴, иъ яко едина ѡт ни-

факъ. ³⁴⁸ N. рѣзоу царскоу багренноу и облеуе женоу мою. ³⁴⁹ N. молюше се. ³⁵⁰ N. молю вѣ, царѣи, повелите коимъ сконимъ, яко. ³⁵¹ S. полафоу ладшоу на дѣци моомъ. ³⁵² N. add. и възети. ³⁵³ N. отъ. и послаше itd. ³⁵⁴ N. обретоуть. ³⁵⁵ N. възвести (sic!). ³⁵⁶ N. отъ. ³⁵⁷ N. на небеса add. како да вѣроуемо твоимъ гласомъ? ³⁵⁸ N. подимете мнше мои, rel. отъ. ³⁵⁹ N. исповедахъ се. ³⁶⁰ N. глаголахъ има. ³⁶¹ N. глѣдаше. ³⁶² N. пошвахъ. ³⁶³ N. память нашоу въ вѣки. ³⁶⁴ N. отъ. р. ми. ³⁶⁵ N. понтѣи въ градъ поумноути мало и пани прѣмоу работоу, юже пшамъ. ³⁶⁶ N. add. иже расхитише боларе мои. ³⁶⁷ N. князѣ. ³⁶⁸ N. възмыслише ю не обрете ю, вѣсѣрь же вѣстаетъ и обиснакъ мслаи и обрете ю. ³⁶⁹ N. в'си видѣвше людие града того вѣпѣюште. ³⁷⁰ N. плауъ. ³⁷¹ N. мрътѣхъ и вѣпѣахоу плающе. ³⁷² N. иже бѣхоу възели боларе мои. ³⁷³ N. и възвѣше тѣло мое граждани и положише ю въ храминиъ, падшии се на дѣтѣхъ мое. ³⁷⁴ N. нишии

ѣиѣх! како слава, како прѣстолю, како прѣкрѣмаише³⁷⁵ ниѣиѣх, како наше зпоканіе, (174^a) како наше зтешеніе³⁷⁶?

Тогда же Елифазарь съ друзы своими прѣсѣдѣху³⁷⁷ мнѣ и многа глаголаху ѿ мнѣ за .к.³⁷⁸ днѣ, дондѣже пондоше³⁷⁹ въ землю свою. Глагола мнѣ Елиоусъ³⁸⁰ и зиде ихъ: потрыете ме еше³⁸¹, дондѣже узрѣшь ѿ юва³⁸² яко (глаголетъ): праведнь иемь. Азъ же зроу юго³⁸³, яко единого погыбшаго. споменуи прѣждише юго царство, ныни погыбшеи и прилагаетъ скон прѣстолю къ кышнемъ, и многа сѣгрьдихъ юст, яко реуе: мои прѣстолю на небесехъ юст. ныни рѣзвемъ, яко до конца погыбѣ юст. Тогда Елиоусъ испльни се духа сотонниа и възгласи ми словеса страшнаа, еже соуѣтѣ писана къ писани Елифазова. егда же прѣста глагола въ на ме зидѣ вѣаниаа, шен ми се господь въ стальѣ ѿблѣуи глаголе съ гнѣкомъ на Елиоуса и не прѣими глаголюща ти словеса прѣлютаа, не яко уловѣла нь яко зѣвѣла. господоу глаголющъ ми изъ ѿблѣа слышахъ гласъ глаголю(174^b)ши ми. егда же прѣстанъ глагола въ ми реуе господь къ Елифазаръ: сѣгрьшнѣа юси тыи и .к. друга твою, еже глаголаста лъжу на моего згодника Юва. въздвигнете се и помолите се юмъ, да принесеѣ жрѣткоу за васъ, яко да ѿдастъ ви се грѣхъ. аще ли не възсоуѣте, то васъ погыблю. и принесоме ми жрѣткоу и помолихъ се за нѣе прости(ти) ихъ господь ѿт грѣхъ. Тогда же Елифаръ и Вельдадъ и Софаръ оуѣдѣше, яко господь прости ихъ ѿт грѣхъ а Елиоуса несподобы, пондеже Елифазъ и въспѣа пѣснь глаголе дружнѣише свои: ѿстави господь грѣхы и въззаконіа наша. Елиоусъ же лъзави не нмѣа ѿстакнѣа до живота грѣхъ сконхъ. сѣзѣтъ же его згасе и сѣзѣща его помрауи се и сѣзѣла юго слава пондѣ въ грѣхъ, за не бысгъ тмѣа прѣтѣла а не сѣзѣтѣ царство его прѣндѣ и прѣстолю его изъгнѣти. узѣстъ юго въ адъ и възлюбн доброту змынехъ³⁸⁴ (188^a) и уаши юго и жѣлуъ юго и идѣ къ вѣтрѣ за не не въметъ господекы ми оубоа се юго. шрѣстъ юго и гнѣкъ въ дому юго, за не не нме милосты ми мира въ своемъ срьдци, идѣ имекъ шкы аспнда на своемъ срьдци. праведнь господь и правдѣ възлюбн, идѣже нѣстъ ацѣмерѣа господь прѣндѣ. оуготовнише се светы, яко да прѣнмоуѣтѣ вѣнѣа. възрадѣните се светы и възвѣсѣлетъ се срьдци ваша

града того вѣаниаа пѣлуъ сѣтворнише глаголюшнѣ: како наша храма и слава не погрѣке се уѣстно. ³⁷⁵ N. крѣма. ³⁷⁶ N. ом. како и. зпок. itd. ³⁷⁷ N. тогда во еште Елифаза съ друоуниъ (sic!) царн прѣсѣдѣху. ³⁷⁸ N. .кз. ³⁷⁹ N. въздвигоше се. ³⁸⁰ N. Елифазъ. ³⁸¹ N. потрыните и не пондемо на свою землю. ³⁸² видимо Ювоке. ³⁸³ slije-dece opet manjka u N. str. 167. ³⁸⁴ ovdje svrši se u našem rukopisu l. 174., dalje ima na l. 188. listovi po svoj prilici knjigovežom

ико въспрѣсте славу, иже желаете. испокымъ грѣхъ ваше, ико да ѡчистишь беззаконїа наша. Лоукавы же бляоуць не прїиети памяти въ жикоте скоумь. Егда же въздыгоше се царие понти въ доми скою³⁸⁵. азъ же³⁸⁶ въпросихъ дати ми неутто, да си въдамъ иищїимь. И прїидоше к мене глаголюще: уесо прїиети хоуеши ѡт насъ³⁸⁷? азъ же помыслыхъ иищїимь сътвориши добро, рѣкохъ къ нимь: дадите³⁸⁸ ми по единомъ³⁸⁹ юници, и даше ми (188^b) по единомъ юници и по златици всм. тогда господь³⁸⁹ благослови ме и въздасть³⁹⁰ ми хъ едино дою³⁹¹. нимь же уеда моу азъ прѣхождоу ѡт житїа моего³⁹². выи же блюдете се и не заблуките бога, нь всегда именуйте его въ срьдцихъ вашихъ³⁹³, иищите иищїе и не дайте слабого³⁹⁴ въ рѣцѣ силнаго³⁹⁵ и не възмите жени ѡт иноплеменикъ³⁹⁶. нимь же уеда моу принесте вса, да раздѣлю вамъ домъ мон, да има всакъ свое бес неуали. раздѣли³⁹⁷ .з. сыномъ а дьщеремъ же³⁹⁸ не сътвори дѣла и ѡскръбите се (и) глаголаше ему³⁹⁹: ѡтъе несмо ли мыи уеда твою, поуто не сътвори намъ дѣла ѡт домоу твоего? азъ же глаголахъ имь: не скръбите дьщерю мое, по възвѣши дѣла сътворишь юсмь вамъ нежели седмимъ сыномъ⁴⁰⁰. и призва едины дьщерь свою, име ии⁴⁰¹ Дьница и рече еи: иди⁴⁰² къ клят мою и принеси ми .г. коуеге, къ ныхъ же бѣ красота, иже⁴⁰³ (175^a) оумъ уловъу изрѣци⁴⁰⁴ не можетъ, понеже красота тла не беше ѡт земли⁴⁰⁵ нь и небесиа. сѣаше скътло ико зра салъуиал. и всаконъ даде по единомъ жилици⁴⁰⁶ глаголю имь: прїимете сїе знаменїе и поставите на прьси ваше, ико да боудетъ крселїе вамъ до жикота нашего. глагола юмъ дьшти именемъ насїа⁴⁰⁷: ѡтъе, толи глагола намъ, ико дамъ болшю⁴⁰⁸ дома моего, ико да

premetnuti. ³⁸⁵ ovdje počima opet N. (str. 168.) ali drugačije . . .
 господевъ гласомъ велеть и рече царемъ и кониномъ: въздыгнете се и пондемо нь градъ и възвселїмо се о господевы. ³⁸⁶ N. add. локъ. ³⁸⁷ N. и рече ми: уесо просишь оу насъ. ³⁸⁸ N. дати. ³⁸⁹ N. даше ми. игда отидоше омы .г. царїе на свое землїе, пакн ии ми се господь и глагола ми: егда основахъ землїю и оутерьдихъ нею где бе, и нимь ми многа глагола, иже несоуть писана хде и рече ми: прими .г. жил'ици, и припомши ми урѣсла свою и оукрепи се ико моужь крепкии. и въпрошоу те, ти же ми отвѣстли и. ³⁹⁰ даде. ³⁹¹ add. еже ми бе възель. ³⁹² N. сего. ³⁹³ N. имените въ срьдци скоумь. ³⁹⁴ немощїа. ³⁹⁵ сильныхъ. ³⁹⁶ и не възимайте жени ѡт ти иноплеменики. ³⁹⁷ и нимь же раздѣлите домъ мон, дождеже доухъ мон въ м'нѣ ксть. и раздѣли въсь домъ свон. ³⁹⁸ тремъ дьщерамъ. ³⁹⁹ локю. ⁴⁰⁰ отъ .з. -мъ сыновъ. ⁴⁰¹ нарицлемоу. ⁴⁰² add. дьшти. ⁴⁰³ къ нихъ же хранить се злато. и дамъ вамъ дѣла. и понде и принесе .г. коуеге (sic). и егда отключи ихъ, нзеть красотоу такоу, ико и. ⁴⁰⁴ искоедати. ⁴⁰⁵ землїа. ⁴⁰⁶ жил'ици. ⁴⁰⁷ от.

вздѣтъ наслѣднице моего дома⁴⁰⁹. УТО ИМАМЪ ѿТ СІИХЪ ЖИЛИЩЪ? ЮДА УТО
 ПРІИМЕМЪ ѿТ НИХЪ ЖИВОТЬ ИМѢТИ⁴¹⁰. И ГЛАГОЛА ИМЪ ѿТЦЬ: НЕ ТЬКМО
 ДА ЖИВЕТЕ ѿТ НИХЪ НЬ И ВЪ ЖИВОТЬ КЪУНЫ ВЪЗДОУТЬ⁴¹¹ ВЪИ ЖИТІИ
 НА НЕБЕСЬКЪ. НЕВѢСТЕ ЛИ ЮДА МОИ УСТЬ И СЛАЗУ МОЮ, ЕГДА ИЗКОЛИ
 БОГЪ ПОМНОВАТИ МЕ ВЪ ДНЬ, ВЪИ ЖЕ ПРОСТИ МЕ ѿТ ЗЛЫИХЪ СТРАСТЕИ
 И РАНИ МОИХЪ И УРЬКЪ ЛЮТІИХЪ И ВЪЗВА МЕ ГЛАГОЛѢ КЪ МИТ⁴¹²: ПРІИМИ .Г.
 ЖИЛИЩЕ⁴¹³ СІЕ³⁵⁶ И ВЪСТАВЬ³⁵⁶ ПРЪПОИШИ СЕ ИМЫИ ЯКО КРЪ(175^b)ИЛЕИ⁴¹⁴
 МОУЖЬ. АЪ ЖЕ ТЕ ВЪПРОШЪ, ТІИ ЖЕ МИ ѿТКЪЩАИ: АЪ ЖЕ⁴¹⁵ ПРИЕХЪ И
 ПРЪПОИСАХЪ СЕ⁴¹⁶, ВЪ ТЬ УАСЬ УРЬКІЕ МОЕГО⁴¹⁷ ТЛАА ПОГЫБОМЕ И РАНИ
 ИСПЕЛЪШЕ, МОЕ ТЪЛО КРЪПКО БЫСТ ѿ ГОСПОДИ⁴¹⁸ ЯКО ЖЕ ПРЪЖДЕ.
 ЕЩЕ⁴⁵⁶ И ТАКО МИИТЪ МИ СЕ ЯКО НИКОГДА ЖЕ ПОСТРАДАХЪ ИВУТО⁴¹⁹ ЗЛО.
 ПАУЕ КАМИ, ИЖЕ ИМЕАХЪ НА СРЪДЦИ МОЕМЪ, ѿТНАДЪ. ГОСПОДЬ ЖЕ ГЛАГОЛА
 МИ: ИСПОВЪЖДЬ⁴²⁰ ВСА ПРЪВАА⁴²¹ И ПОСЛАДИИ. ИМЫИ ЖЕ ЮДА МОИ³⁵⁶,
 НЕ ПОЛОЖИТЕ СЕ ДІАВОЛУ НИ НА СВЪРЪШИТЕ ЕГОВА ПОВЕЛѢНІА⁴²², ПОИМЕЖЕ
 ТВОРИТЬ СЕ ГОСПОДИЕ СКОРОКНИЩЕ⁴²³, НЬ ОУКРЪПИТЕ СЕ И ѿПАСАИТЕ СЕ
 ПРЪЖДЕ МОЕ СЪМЪРТИ, ЯКО ДА УЗРІИТЕ ВСЪХЪ ГРЪДЪЩИИХЪ НА МОЕ ПРЪСТА-
 ВЛЕНІЕ, ДА ОУДНЕТЕ СЕ⁴²⁴ БОЖІЕМЪ ДЪЛОМЪ. ВЪСТАВІИ⁴²⁵ ЖЕ ЕДИИИ
 ДЪЩИ ЕГО ИАРИЦАЕМА ДЪИИИЩА⁴²⁶ ПРЪПОИСА СЕ⁴²⁷, ЯКО ЖЕ РЕЧЕ⁴²⁸ ЕИ
 ѿТЦЬ, ИНОУ МЫСЛЬ ВЪСПРІЕМІИИ ВЪ СРЪДЦИ СКОЕМЪ НЬ СЪМЫШАЮЩІИ
 ЗЪМЪЛЫИИХЪ⁴²⁹, ПАУЕ ПЪСИИ ПЪТИ АГГЕЛСКОЮ ГОСПОДЕКЪ, (176^a) ЯКО ЖЕ
 АГГЕЛЪ ВЪСПЪИАХЪ⁴³⁰. ЕГДА ЖЕ СВЪРЪШИ АГГЕЛСКИЮ³⁵⁶ ПЪСИИ РАДЪЩІИ СЕ
 ПРЪСТА. ТОГДА ЖЕ ДРУГА ДЪЩИ ЕГО КАСІА ПРЪПОИСА СЕ И ѿТВЕРЖЕ СЕ СРЪДЦЕ ИИ
 ѿТ МИРА И ЕЗЫКЪ ИИ ГЛАГОЛАШЕ ПРЪД БОЛЪРИИ. СЛАВОСЛОВІЕ КЪШИИЕМЪ
 ВЪСИЦАШЕ, ЯКО ЖЕ НИКТОЖЕ ѿТ УЛОВЪКЪ СКАЗАТИ МОЖЕТЬ, ПЪСИИ ВЪ-
 СПЪИВАШЕ КАСІА⁴³¹. ТРЕТІА ДЪЩИ ЕГО ИАРИЦАЕМА МАЛЪѢІА⁴³² ПРЪПОИСА
 СЕ И ВЪЗЕТЬ РОГЪ И ПОТЪРЪВЪ КЪ КЪШИИЕМЪ. И ТА ѿТВЕРГІИИ СРЪДЦЕ СКОЕ
 ѿТ МИРА ВЪСИЦАШЕ ПЪСИИ ХЕРЪКИИИСКІЮ ВЛАДЪЦЕ И ПРОСЛАВЕЛАШЕ

ИИ. К. ⁴⁰⁸ дѣмъ вамъ уестъ отъ. ⁴⁰⁹ отъ. яко да б. насл. м. д.
⁴¹⁰ что имамъ боудеть отъ сѣлиихъ сѣихъ жи'ищъ или что примимо
 отъ нихъ. ⁴¹¹ да придоуть. ⁴¹² славою мою, юже пріехъ отъ господи
 по многихъ ранахъ и страстехъ, ихъ же слышали есте отъ мене, егда
 яки ми се господь и възва ме гласомъ глаголю. ⁴¹³ жилищи.
⁴¹⁴ крепки. ⁴¹⁵ и егда. ⁴¹⁶ add. имѣи. ⁴¹⁷ ргаеш. отъ. ⁴¹⁸ отъ. ѿ г.
⁴¹⁹ что. ⁴²⁰ исповеда (sic!). ⁴²¹ прѣжднаа. ⁴²² сътворите егово хо-
 теніе. ⁴²³ аще и влѣмѣи попоуштень боудеть на васъ mjesto пом.
 те се г. скр. ⁴²⁴ оудните се. ⁴²⁵ вѣста. ⁴²⁶ дѣища. ⁴²⁷ свое тѣло.
⁴²⁸ заповѣда. ⁴²⁹ въспрѣ въ срдце свое итѣземьноу, н. ⁴³⁰ отъ.
 як. аг. въсп. ⁴³¹ иарнцаема Касіана прѣпоисаше се и глаголаше аггеа-
 ски прѣдъ болары, яко никто можетъ отъ ловѣкы и исповѣдати.
⁴³² Малѣѣ. ⁴³³ отъ. и просл. сл. е. ⁴³⁴ наслѣди прослави. ⁴³⁵ въ
 писамѣи Малѣѣю. ⁴³⁶ рогомъ господи. ⁴³⁷ отъ. егда же .г. itd.
⁴³⁸ Миръ братануцъ Ювовъ. ⁴³⁹ вѣнзоу его одра. ⁴⁴⁰ слышахъ, и имѣа

славу его⁴³³, никтоже насладит прославити⁴³⁴ отца славу, яко обративъ еси въ плъкъ Амалтїю⁴³⁵ прославишишоу ю въ роуцъ бога⁴³⁶.

Егда же .г. пѣсни принесоме се господеху ѿ .г. дщери Іѡковѣхъ по настакавнїю аггелъскому⁴³⁷, азъ же Миронъ братъ его⁴³⁸ сядяхъ близу на ѿдрѣ скоумь⁴³⁹ и вса сіа слышахъ и поумахъ Іѡкова (176^b) не злисахъ, сіа же зписахъ. .г. дщери яко къспяше и прославише спаса моего госнода, и обратоме спасенїе божиѣ. то бо мѣстъ влїице уюдо⁴⁴⁰. .г. же днѣмъ лѣжа на ѿдрѣ скоумь Іѡвъ вѣзъ болязны и вѣ-стенанїа и не приближи се болязнь къ немъ за знаменїе, еже⁴⁴⁰ дастъ немюу госноду⁴³⁶ богъ прїявсати се. избеави его ѿ страсты и ѿ урьвы⁴⁴¹ и сѣрьшнїи⁴⁴². .г. днѣмъ видѣхъ тѣхъ⁴⁴³ иже мѣ хотеть днѣмъ прїимети. и въздыгъ се прїе кутарѣ и дастъ ю единомъ дщери своен Дѣмьцїи⁴⁴⁴ и другонъ Касїи⁴⁴⁵ дастъ⁴³⁶ (тн)шїмьцѣмъ и .г. -ж(н) дщери Амалты⁴⁴⁶ дастъ роуцъ и тншпань, яко да възвѣсаетъ тѣхъ, иже дѣшоу⁴⁴⁷ хотѣхоу⁴⁴⁸ прїимети. и вѣде же своего отца въ гробъ въ славу влїице, иже сядѣше на влїиномъ ѿружїи и⁴⁴⁹ цѣлова Іѡва. и никтоже вѣде его, тѣмъ Іѡвъ и .г. дщери его ицѣловакъ и възетъ⁴⁵⁰ дѣшоу его и възлетѣ на ѿружїи на вѣ(177^a)стои, тѣло же его положихомъ къ гробѣ съ .г. ми дщери ми его⁴⁵¹ и прославихомъ госнода пѣснми божиими. азъ же Миронъ братъ его съ сынми своими и съ дщери ми и съ сиротами и съ оубогыми плачюще се глаголахомъ: ѿ горѣ намъ днѣсь, камо мощь немощнымъ? камо свѣтъ слѣпымъ? камо отца сиротамъ? камо прїетїе нищїимъ? камо путникомъ прїипитїе? камо ѿдѣвнїе нагимъ? камо вѣдокицамъ застоупникъ? кто же не възплачетъ уловѣка божиа Іѡва, егда приближитъ се тѣло его къ гробѣ? въздыгомъ се нищїи, слѣпїи, хромїи, вѣдокице съ плачемъ глаголюще: не погрѣшите нашего жикота, не погрѣшите нашего свѣта! ѿ камо мїи! ѿ камо мїи за .г. днѣмъ зрѣше тѣло не погрѣбенно плачюще и рыдающе и тако положихомъ его къ гробѣ. добрїимъ же смоль оуснѣ Іѡвъ, ѿстави же доброе име (177^b) именитомъ въ рѣдъ и рѣдъ въ вѣкы вѣкомъ. Амннѣ⁴⁵².

Жить же Іѡвъ по изхѣ⁴⁵³ и по страстьхъ своихъ⁴⁵⁴ .ро. лѣт, всего жикота своего .сми. лѣт, видѣ смноекъ и вѣзны и прѣвѣзубїе до многа, иже не оуписахъ, изъ оустъ самого Іѡва, егда хотѣше прѣстакнети се. мнѣ жема писаше многа о немъ, иже не оупѣ писала хде. ⁴⁴⁰ за не знаменїе. ⁴⁴¹ ом. избеави itd. ⁴⁴² сѣрьшнїишн. ⁴⁴³ add. моужїи. ⁴⁴⁴ нарицаемъ дѣнїца. ⁴⁴⁵ другонъ даштерїи. ⁴⁴⁶ Амалтїи. ⁴⁴⁷ add. его. ⁴⁴⁸ хотеть. ⁴⁴⁹ и видѣше тѣло прѣсна моужа иже седѣше единъ .д. -рообразуїе и тѣ. ⁴⁵⁰ его възеше. ⁴⁵¹ add. и слѣди его. ⁴⁵² svegatoga od азъ же Миронъ роѣ. нема и N. ⁴⁵³ ранахъ. ⁴⁵⁴ om., add.: въ славу влїице. ⁴⁵⁵ видѣ смн. и вѣн. itd. sve izostavljeno.

.г.-го помса. не вѣрши врагомъ его въ кѣмы, якоже бо мѣдъ огор-
укаетъ кыно, тако мѣстъ лѣзавѣстко его. и аще смѣрнить се предъ тобою
и приклонитъ се, оутверди своею сръдце и съблюди ѿ него и да на-
ставинши его надъ съ ни посади его кыше себѣ, да не како поницеть
твое седланце и помысла своего неповѣданъ кыше оустыма своимъ,
облажить те врагъ твои а на сръдци своемъ мыслитъ тѣи яко да вѣр-
жетъ те въ рѣкъ. Врагъ твои плауетъ сльзми предъ тобою, а въ сръдци
мыслитъ, да испиеть крѣвь твою⁴⁶⁵. Богоу же нашему слава въ
кѣмы. Аминь.

U ovom istom rukopisu Sevastjanova br. 43 nalazi se na l. 80^b-83^a
slovo премоудраго лѣва ѿ вѣдущихъ.

Gj. Daničić već u IV. knjizi Starina (str. 81—85) izdao je Pro-
roštvo Despota Stefana Lazarevića po rukopisu manastira Hopova
iz poč. XVIII. v., te navede sve znatnije razlike iz rukopisa bio-
gradskog ovoga slova, koji je već god. 1859 bio izdao u Glasniku
XI, i osim toga jošte razlike iz rukopisa podoškog iz zaostavštine
Šafaříkove. Četvrti se tekst ovoga slova nalazi u pripomenutom
rukopisu moskovskom. Tom prilikom dodajem nekoliko riječi o
moskovskom tekstu. Podudara se mal ne sasvim s tekstem hodo-
škim, i daje važno svjedočanstvo za starinu i pravost hodoškoga
teksta. Raznice od hodoškoga teksta jesu neznatne.

U 2. odsjeku po izdanju Daničića, u 1. po rkp. hodoškom i mo-
skovskom, — jer pristupa nema niti u hod. niti u mosk. — jest
u mosk.: разке плещьт и глаас иснвщяють съ старицею лиснуницею,
ею же наде се и съгни се. U 5. odsjeku u mosk. съмедеть — u
hod. смѣст. U 6. odsjeku u mosk. трѣнь ѿт издола — u hod. ѿ
изгора; u mosk. глака его стемою покрывенна, гр. στέμνιχ, Daničić
ovdje čitao je pogrešno. u mosk. оухвати — u hod. оухони. — U
7. odsjeku u mosk. покеш — u hod. покеноу; u mosk. (рѣкы) за-
граждают, u hod. i hop. задръжаваеть, u mosk. принимаютъ — u hod.
преемлетъ: u mosk. ovdje ispušćeno: и доуѣте искоряиве(еть) које
se nalazi u hod. i hop. U 8. odsjeku u mosk. вѣслать, hop. вѣз-
слать, hod. вѣслаешн; u mosk. гнѣте: hod. i hop. хнѣте. U 9. od-
sjeku u mosk. носн — hod. носить, hop. носе; mosk. последствѣють
— u hod. i hop. последоуютъ. mosk. хощеть — hod. хотеть. Копас,
који се није сацпуао u hod., glasi u mosk.: и потомъ вѣлькъ въ
виноградъ да га блюдетъ мал'уко днѣи, да истрѣгнетъ колѣе (hop. колѣе)
да га снѣда ѿколо ѿколо. Се гредѣте и меука за мал'уко днѣи да
истрѣгнѣт колѣе и трапѣ развалитъ и гнѣте искоряивеать и гроздѣе

ИЗЪОБЛАДЕТЬ. ОУЕН ОУЕН ГОРЪ ТЕБЕ КИНО, ТЕБЪ КИНОГРАДЕ, УТО СИ ХО-
ЩЕШИ ПОСТРАДАТИ, ДОИДЕЖЕ ПРИСПЯЮТЬ КИНОБЪРІН. ХРИСТІАНСКАА ДЕЦА
ДА КИМЕ НЕ БИЛА ВЪ ТАД БРАМЕННАА.

XIV.

Jošte dvanajest snova cara Šahinšaha.

U XXI. knjizi „Starina“ naštao sam tekst ovoga spomenika, koji je do sada poznat bio samo u ruskoj književnosti, i napisao sam, da se odanle može predpolagati, da će se ovo „slovo“ naći i u drugim jugoslavenskim rukopisima. Upravo sada nagjoh drugi tekst toga spomenika u rukopisu biblioteke Bečkoga sveučilišta I. 120. Iz ovog rukopisa crpao je već Miklosich u svom „Lexicon linguae palaeoslovenicae“ i navodi ga na str. XV.: „Nom. Barb. Nomocanon cod. chartaeus saec. XVI. foll. 78 in 8. serb.-bulg.“, te je naštao zapis na koncu rukopisa: снѧ кннѧ сѧписѧ се оу днѧ царѧ сюленменѧко. зѧписѧ се месеѧа геѧара .н. дѧнѧ а сѧкрѧши се месеѧа агѧста .лѧ. дѧнѧ и сѧкрѧши се вѧ лѧто .гѧод. и снѧ нме-нем кннѧ сѧ испѧрѧкомѧ уѧтѧте а не клѧните, уѧ не писѧ рѧка сѧ(ѧ)тѧ или агѧгѧлѧ нѧ рѧуѧка грѧшнѧ, нѧде вѧ(дѧ)тѧ грѧшнѧ, по нѧзѧоѧомѧ еѧ грѧшнѧлѧ, уѧ нѧмѧше нѧжѧду ѧ проклетнѧ агѧрѧне. а кн и блѧгѧсловѧте а сѧгѧ вѧсѧ

Rukopis je zanimljiv sa jezikoslovne strane: pripada u odio jugoslavenske književnosti, ni bugarski ni srpski; prepisao ga Srbin iz bugarske predloge i iz predloge pisane narodnim jezikom bugarskim, nu Srbin ovu bugarsku predlogu posrbio hrdjavo. U taj odio jugoslavenske književnosti pripadaju na pr. rukopis lětovnika Hamartola, koji je izdalo Общество любителей древней письменности, i rukopis toga samoga spomenika u zaostavštini Šafařika, dalje u zaostavštini Šafařika jošte apostol Kamnički, Loznički i Irižki.

Gdjedje su napisani nosni samoglasni: уюжѧ 21^a, ж 26^b, пѧж (мѧ. пѧж) 28^a, комѧкомѧнѧ 51^b, вѧ урѧке кнѧтоѧ 58^a.

U bug. dolađi gdjedje u tvrdom slogu ж за л i л за ж, već u Savinoj knjizi .e. t. j. пѧжѧ за нѧжѧ, u Bol. ps., Zagreb. oktoichu, u Zagreb. četverojevangelju Mihanovića, u Berl. bug. sborniku, u biogradskom bug. jevangjelju XII—XIII, u bug. synaxaru biogradskom, u jevangjelju Jana Alexandra, u trnovskom tetrajevangelju i t. d. (Sreznevskij Юс. пам. 17, 131. Jagić Archiv f. slav. Philologie III 347, Leskien ib. IV, 570. Scholvin ib. VII, 43—44; Lamanskij: O slavjanskixъ rukopisaxъ vъ Bѧlgрадѧ, Zagrebѧ и

Вѣнѣ, str. 2, 21. Jagić: Starine V, 53, Valjavec ib. XX. 169). Tako *л* za *ж* nalazio i srpski pisac Nom.-Barb. u bugarskoj predlozi, te napisao je *е* za *л*: *зесръ* 15^b, srav. rum. *zîmbru* (Mikl. Et. Wtb. s. v. *zombrú*), ali u rum. fiziologu *zâmbru* (Archivio glottologico italiano X, 281). U mekom slogu dolazi *м* za *л*: tako u nom.-barb.: *ѡ землю* 52^b, 55^b.

Za *ж* dolazi u bug. rukopisima *ъ*, tako u srpskom prepisu:

ѡткъса 26^a, *мъжъ* 50^b, *съдетъ* 47^a (= *сѡдѡтъ*), *праес. 3 ос. мн.*: *боудътъ* 46^a, 47^a, 47^b, 49^b, 50^a.

Oblici nominalni smiješali su se u bug. spomenicima, nekoñnji padeži zamienjeni općenitima oblicima i taj gubitak padeža nadomješten pomoću predloga i člana. Sve ovo, osim člana, dolazi u našem spomeniku: *тракъ ради* 14^a, *мнози по нем слезоше* 50^a, *храма ради* 26^a, *ѡ божию милостъ* 28^a, *престѡвнтъ лѡто . . . на зима* 46^b, *не срамнтъ се матера ѡт дѡщера ни дѡщера ѡт матера ском*, *богати поперътъ оубоги съ сила* 50^b, *ѡ роси и ѡ слице* 52^b, *ѡ дреко до дреко* 16^a, 23^a, *иматъ перѡ на уело* 19^a, *съ ѡпантъ затинаетъ оуши ском* 22^b, *оуунти уеда на законъ* 48^a.

Komparativ opisuje se pomoću predloga *по*: *похитра* 21^b, *слице кет покелико ѡт вѡсен земли, месецъ кет поголемъ ѡт полонина кѡ сен земли* 59^a.

Konjugacija: 1. os. j. *праес. нещемъ* 27^b, *аог. 1. ос. мн. погоубихме* 49^b, *оуирехме* 50^b, *не поменихме* 51^a, *посадихме* 53^a.

Lexicon: *Veznik оти* 25^a, 27^a, 47^b. Miklosich već uzeo je iz toga spomenika gdje koju riječ od druguda neznanu: *митосеръци мј. мѡздомци*.

Recenzija „Dvanajest snova cara Šahinšaha“ u bečkom rukopisu nepodudara se sa recenzijom ovog slova u rukopisu Šafarika; još se više razlikuje od staroruske recenzije, koju je naštao A. N. Veselovskij.

Pripovijedajuć drugi san kaže car u strus. recenziji *вндѡхъ сыръ брюхъ внащъ* (u rus. rec. B.: *брюховище*), u Šaf.: *съръ вброуцъ внащъ а* u beč. *иръкъ внащъ*.

Na drugim mjestima beč. bliže Šaf., osobito u 4. snu: za *ѡръ* *вронъ* u strus. rec. napisano u Šaf.: *ѡръкъ уръкъ*, u beč.: *ѡръкъ*. Moguće da mislimo, da *ѡръкъ* prodro je u Šaf. i beč. tijekom, što pisac nije razumio staru riječ *ѡръ*; i mladja ruska recenzija nije razumjela ovu riječ i izvrnula je smisao (A. N. Veselovskij: Слово о двѡнадцати снахъ Шаханши str. 19, op.) Riječ *ѡръ* znana je dosada samo jošte iz Hamartola (Mikl Lex. palaeoslov. I. s. v.);

srađnjivanjem recenzija Hamartola tek treba da se dokaže, da li je u jugoslavenskoj već recenziji Hamartola bila ova riječ. Po svojoj prilici naći će se već u jugoslavenskim tekstovima Hamartola, te možemo pretpolagati, što je već bila riječ opa u jugoslavenskoj predlozi staroruske recenzije. Što pisci obiju recenzija jugoslavenskih nisu razumjeli riječ opa, a priori ne svjedoči protiv mišljenja, da je i staroruska recenzija ovog slova potekla iz jugoslavenskog vrela. U rumunskoj literaturi poznato je također naše slovo u rukopisu XVII v. (Literatura populara română de dr. M. Gaster, str. 58 sl.); ali tekst dosele nije izdan, te nemoremo kazati, je li je postanka ruskog ili jugoslavenskoga.

Slove 5, 9, 10, 11 i 12 pripovijeda bečka recenzija slično Šaf., nu konac jest drugačiji i opširniji nego Šaf. i rus.

Na početku zove se car хараиъ, ime takovo nenalazi se ni u Šaf. ni u rus.; na koncu naziva Mamer cara: саханъѣа. Ime to vrlo je slično navadnome imenu u recenzijama slova Šahaiša, Šahinšah i t. d., moguće da je preinačeno pomoću suffiksu *-džija*. Miklosich (Die türkischen Elemente in den Südost- und Osteuropäischen Sprachen II, 47) srađnjuje srb. *sahadžija*, od sahan ar. Schale, Schlüssel. Mislim, da je sličnost imena cara саханъѣа sa riečju sahadžija slučajna.

Rukopis je bečki pisan vrlo nemarno, pun je pogrješka; koješta popravih, izostavljene slovke i pismena gdje gdje postavih u zaporkama; inače je tekst štampan sasvim vjerno, samo pokraćenja jesu razriješena.

(45^b) Слово о .лѣ. сѣнокѣ(х). видѣ царѣ Харамъ въ единой ношѣ .лѣ. сѣнокѣ въ граде Ернхонѣ и кысть пугаленъ зѣло о сѣнокѣх. и не ѡбратѣ се инхто разв(мъ)ти ѡ сѣнокѣхъ техъ (46^a). и ѡбратѣ се некон моужѣ именовѣ мамерѣ, доберѣ и мѣдрѣ. и рече къ царюу: кон сѣнъ виделъ еси? и рече: видехъ слѣпъ златъ ѡтъ земли до небеса. и рече ма(ме)рѣ: несть моудрости ѡ тебѣ ни ѡ града твоего ернхона. .лѣ. сѣнъ. егда придѣтъ зла времена на поконн дни ѡтъ кѣстова са(ъ)нѣа до запада, вѣдѣтъ по вѣсехъ градокѣхъ зло и метѣжъ въ улокѣехъ, неманистѣ, божие заповѣды нетворетѣ, улокѣкъ улокѣкъ крагъ вѣдетѣ и станетѣ царѣ на цѣра и село на село и братѣ на брата. въ томъ време вѣдетѣ прѣине (46^b) езыкомѣ, крази крѣщенне оумножетъ се, зло творетѣ а добро ни мало и оуцетѣ людие по законуу а сами по законуу не ходетѣ тогда вѣдетѣ гладѣ и зима прѣстѣнитѣ на лѣто а лѣто на зима и улокѣци въ ѡно време много ѡрати и сеити а мало жети, тогда жито и кино немнати сласти.

ТОГДА ЛЮДНЕ НЕИМАЮТЪ ПОУЪСТЪ, НИ УЕДО РОДИТЕЛА НЕПОУИТАЕТЪ, НИ СЪСЕДИНЪ СЪСЕДИНА ПОУИТАЕТЪ. БЛО(У)ДИН УЛОКЪЦН БОУДЪТЪ. ДЛАЕУНИ ПЪТН БАНЪУ БУДЕТЪ КОСКАМЪ И УЛОКЪЦН БЪСН КОУПЦН (47^a) БОУДЪТЪ, ОУДАЛАНТЪ СЕ ДОБРОТЪ. И ОУИДМАТА СЪКЪЗДА ИЕНТЪ СЕ И ПОТОМЪ МИРЪ ОУМАЛАНТЪ СЕ

СЪИЪ .В. РЕУЕ ЦАРЪ: ВИДЪХЪ МЪРЪМЪ КИСЕЩА ОУЪ НЕБЕСЪ ДО ЗЕМЛЕ. РЕУЕ МАМЕРЪ: ЕГДА ПРИДЕТЪ ЗЛА ВРЕМЕНА, ДОБРЪ ЗАКОМЪ (ПРЪСТАНЕТЪ) И НЕ СЪДЕТЪ ПРАКО, УОУЖДЕ ИМАНИЕ ПО МИТЪ ИЗЪДАЮТЪ. ТОГДА ОУАЛОУ-УИТЪ СЕ ЕСТЬСТВО ИХЪ РОДЪ И СЪ УВЪЖДИМИ ЖИВЕТЕТЪ А СКОИХЪ РОДЪ ЗА-БОУРАВИТЪ.

СЪИЪ .Г. РЕУЕ: ВИДЕХЪ .Г. КОТЛЪ, БЪ ЕДИНЪ КОТЪЛЪ МАСЛО А БЪ ДРУГИ КОИ А БЪ .Г. ВОДА МАГИЪ КРЕХЪ И КЛАУИ¹ СКАУЕХЪ МСАСЛО БЪ КОИ А ВОДА САМА КРЕМЕ. (47^b). РЕУЕ МАМЕРЪ: БЪ НАПОКОМО ВРЕМЕ БУДЪТЪ БОЛАРЕ ПО СЕЛА И ПО ГРАДОКЕ БОЛАРИНЪ БОЛАРИНА ЗВАТИ НА ОУБЕДЪ. А СИРОМАСИ НЕ ЗВАТИ, ОУТИ НЕ ИМАТЪ УТО ДОМЕСТИ НА ТРАПЕЗЪ. БОЛАРИ СЕ ПОУИТАТИ А СИРОМАСИ НЕИАНДИТЪ, СИНОКЕ ОУЦА И МАТЕРЪ СКОЮ НЕПОУИТАЮТЪ, ПО БЛУДЪ ПОНДУТЪ. ДЪВИЦА МАТЕРА И О(ТЪ)ЦА И РОДА СВОЕГО НЕПОУИТАЕТЪ И ПО БЛОУДЪ.

СЪИЪ .Д. РЕУЕ ЦАРЪ: ВИДЕХЪ КОБИЛЪ СЪ ЖРЕБЪ А ОУРЪЛЪ БЕШЕ МА-СКОУКЪЛЪ ТРАКЪ И ДАКАШЕ МАСТИ КОБИЛА. КОБИЛА (48^a) ИДЕШЕ А ЖРЕБЕ НИ РЪЗЕШЕ. РЕУЕ МАМЕРЪ: БЪ ПОКОМО ЗЛО ВРЕМЕ ПРЕДАТИ МАТЕРА ДЪЩЕРА СКОЮ НА БЛОУДЪ. ТОГДА НЕ СРАМИТЪ СЕ МАТЕРА ОУТЪ ДЪЩЕРА НИ ДЪЩЕРА ОУТЪ МАТЕРА СКОЮ, НИ СИ(Ъ)ХА СЕКЕРА СВОЕГО СРАМИТЪ СЕ НИ СЕКЕРЪКА. БЪ ТОИ ВРЕМЕ ДЪВИЦА .З. ЛЪТА И НЕ ОУБРЕТЕТЪ СЕ УИСТА.

СЪИЪ .Е. РЕУЕ ЦАРЪ: ВИДЕХЪ КОУУКОУ НА ГИОНШЕ ЛЕЖИТЪ А ШЕНЪЦНИ ОУСТАЛАЮТЪ А ОУИ МАЛУИТЪ. РЕУЕ МАМЕРЪ: БЪ НАПОКОМО ВРЕМЕ ОУТЪЦЪ ИМАТИ ОУУИТИ УЕДА СКОЮ НА ЗАКОМЪ А ОУИИ КАЖУТЪ: МАЛЪ(48^b)УЕТЪ ТЕ СТАРИ И БЕЗУМИИ, НЕЗНАЕТЕ УУТО КАЖЕТЕ А ОУИИ СРАМА РАДИ МАЛУИТЪ.

СЪИЪ .С. РЕУЕ ЦАРЪ: ВИДЪХЪ ИМОЖЪСТВО ПОНОКЕ БЪ КАЛЪ И НЕМО-ГОШЕ ИЗЛЕ(С)ТИ. И РЕУЕ МАМЕРЪ: БЪ НАПОКОМО ВРЕМЕ ПАТРИНЪРЪСИ И ПОПОКЕ ЛОУДЪЕ ВУЕТЪ ПО ЗАККОМОУ А САМИ ПО ЗАККОМОУ НЕТЕОРЕТЪ, ИМА-НИЕ РАДИ СТРАХА БОЖИА НЕБОЕТЪ СЕ И ДЪШЪ СИ БЪ ОУГИЪ БЕУНИ БОГАТЪ-СТВА РАДИ ПОГЪВЛАЮТЪ ЗЛАТА РАДИ И КАЛИУТЪ СЕ АГ(Р)ЛЪСКИ ОУБРАЗЪ ИОСЕТЪ.

СЪИЪ .З. РЕУЕ ЦАРЪ: ВИДЕХЪ (49^a) КОИА КРАСИА, ЗЪЛО ИДЕШЕ ТРАКЪ, .Б. ГЛАВЪ ИМАШЕ, .А. ОУТЪ ПРЕДЪ А ДРУГА НА ЗАДЕ. РЕУЕ МАМЕРЪ: БЪ НА-ПОКОМО ВРЕМЕ ИМЕЗНИ СОУДЕТЪ НЕПРАКО ПРАКО, А СТВОРЕТЪ КРИКА А ПРАКА ОУКРИКЕТЪ, ЗА МИТО РАДИ ДЪШЪ СИ МЕТАЮТЪ БЪ ОУГИЪ БЕУНИ.

¹ v. Miklosich Lexicon lingue palaeoslov. s. v. кляуѣ.

Сънъ .л. реуе царъ: видях по въсь землю раснпавъ кисеръ и прииде ѿнъ съ небесъ и пожеже го. и реуе мамерь: въ поконо време въсь уловъци коупци бѹдѹтъ, богатство събирюють съ клетвю богатствомъ ни богоу послужнше ни (49^b) душе си добро сътворише нманне събрано съ лъстню и погоуент си богатство и рекоше: ѿ горе намъ, како погоуенхше си доушоу скою.

Сънъ .ф. реуе царъ: видехъ, много давахъ злато и сребро, и пакы ишътъ къзети сребро и злато и неддоше (и)мъ ницо. и реуе мамерь: въ поконо време богати людѣ раздавати нманне ское ѹбогнмъ и къзнимати ѹжде нманне и радѹют се и закльвют се да го некратеть и доушоу си метают въ ѿгнь кеуни.

Сънъ .л. реуе царъ: видяхъ (50^a) стена висока, мнози по нем слезоше на землю и ходяхъ злобразни. и реуе мамерь: въ напоконо време бѹдѹтъ уловъци непря(ъ)дни и лъжами и клетвами и заквнсть и неманксть.

Сънъ .ли. реуе царъ: видехъ, .г. дѹкци, сл(ъ)и(ъ)ни кенъци носехъ. Реуе мамерь: егда приидѹтъ зла времена въ последни дни и въ то време бѹдѹтъ въсь коупъци и мнтоберъци и кривољжнени и не бѹбѹдетъ уловъка нигде, право да творитъ м(ило)стыниа. уеда възьмнмакдетъ ѿ(тъ)ца и матера (50^b) и братъ брата възьменмакдетъ. оубогу мѹжъ реует(ъ) добра реуъ и непослушаютъ его. а богаты мѹжъ реуетъ зла реуъ и въсь послушуютъ его. глагольтъ: мѹуете кластеле да говоритъ. и мудра го сътвореть.

Сънъ .ки. реуе царъ: видяхъ множество ѿ людѣ, теесни ѿни нмъ, и коси нмъ ѿстри и конти соурови. и реуе мамерь: въ то време богати поперѹтъ оубоги съ сила и къзналѹтъ се оубоги тлокъци и ребутъ: ѿ горе намъ, что не оумрехше, да не доуекаме овни дни, блажеши ти кон (51^a) прежде изъмръхъ, добро си створише душамъ ско(и)мъ и постн се ѿгнь непобѹдит ихъ, еже нест оуготовамъ намъ гръшнникомъ. нманнѹемъ своимъ богоу послужнше и оубогнмъ ра(зда)доше нманне ское и ѿбре(то)ше поконце. богатство проидеть а господѹа непоменахше. ѿ горе намъ преддох(о)м се дѹлкоу.

И поклоннше се прѹмѹдромъ мамерѹ и реуе: царю мудри сахнѹтѹи! въсе, что ти казахъ. събѹдѹтъ се въ последно време. ѿ горе уловъкомъ что что доуеклѹтъ тнхъ времена. и уловъци бѹдѹтъ крѹваре (51^b) крѹвинци и клетинци, мауесинци¹ и подководинци, житованци, бродинци² и нарквѹтъ се крѹшени дѹколи. комкоканна³ ни мафора

¹ mjesto маѹесинци, магесинци.

² mј. блоудинци?

³ mј. комъканна

ОУЗНИМАТИ КЪ СКЕТНЕ ПРАЗНИКИ И НЕ ПОУНИТАТИ СКЕТНЕ ПРАЗНИКИ. И
ПРОДАВАТИ ЖИТО ГАДОМЪ И ПРЪСТЪМЪ КИНО И МАСКОМЪ К СОДОМЪ ПРО-
ДАВАТИ. И ДЪШЪ СИ КЪМЕТАЮТЪ КЪ ФГНЪ КЕУНЫ. КЪ ТОИ ВРЕМЕ БЪДЪТЪ
ПАТРИАРСИ ШКО КЛАДНИКИ А КЛАДНИКИ ШКО ПРОТОПАПИ А ПРОТОВАНЫ ШКО
ПОПОКЕ И ПОПОКЕ ШКО ПРОУИ УЛОКЪЦИ И УЛОКЪЦИ НИ КЪ УТО БЪДЪТЪ.

(Svrĕetak.)